

P. H. 132

SUCEAVA

MARTIE-APRILIE 1929

Nu se în
mută ac

An IV
1929

FĂT-FRUMOS

Nr. 2

Director : LECA MORARIU

Istroromânul Anton Sancovich din Jaiän
fotografiat în 15 Sept. 1928

Nu uitați de Nordul Bucovinei !

LITERATURĂ – ARTĂ – ȘTIINȚĂ – VIAȚĂ SOCIALĂ

935.090

18876

BIBLIOTECA
DOCUMENTARĂ
ORAȘUL PIATRA NEA

2010-11

34.8.1

FĂT=FRUMOS

An IV
1929

DIRECTOR: LECA MORARIU

Nr. 2

Oropsirea Bucovinei

Nu facem nici o deosebire între frați și provincii. Dimpotrivă, oricine ar încerca acest lucru, va găsi în noi cei mai hotărâți adversari.

Nu tot aceleași sentimente însă le-a întimpinat Bucovina din partea celor în drept cu prilejul celei de a zecea aniversări a Unirii. Anul trecut a fost sărbătorită, cu fastul cuvenit, unirea Basarabiei. Au urmat apoi grandioasele serbări dela Constanța, închinat înținerii domniei românești până la „Marea cea mare” a lui Mircea Bătrânul. Iar anul acesta au fost chemate sufletele românești la Alba Iulia, ca să se împărtășească de fiorul Ardealului și să binecuvinteze pe Dumnezeu că ne-a dăruit fericirea să asistăm, acum zece ani, la desfacerea falnicei provincii din lanțurile celei mai lungi și mai grele robii din câte a cunoscut neamul nostru întregit.

Singură Bucovina a fost oropsită și îndosită ca și cenușăreasa din povești. Când în Noemvrie anul trecut, Bucovina se pregătia să îmbrace haină de sărbătoare în cinstirea zilei, care în toamna anului 1918 îi aduse libertatea națională, i s'a interzis bucuria pentru care se pregătia! Îi rămase totuși Bucovinei speranța, că măcar anul acesta va aduce și pentru dânsa un semn de mai festivă atenție. Semnul acela nu s'a produs însă, căci prin simpla serbare dela 10 Maiu, cu caracter pur local, nu va pretinde cineva că s'a dat Bucovinei toată cinstirea, la care ar fi avut dreptul.

S'au imprimat d. p. mărci comemorative, înfățișând fragmente din istoria diverselor provincii; singur pământul clasic al istoriei moldovenești și românești a rămas și în privința asta pe dinafară. Nici măcar Putna cea glorioasă, care adăpostește osemintele celui mai slăvit Domn al neamului, n'a fost găsită vrednică să figureze și dânsa pe-o marcă jubilară!...

În războiul desrobirii, la care fiecare provincie robită a avut datoria să contribuie cu cât mai multe semne de conștiință românească,

Bucovina a adus, relativ, jertfele cele mai multe și cele mai impresionante. Eroicul misticism al unui Ion Gramadă va rămâne o pildă, până la care nu s'a putut ridica nici unul din ținuturile liberate ! Când a sosit apoi ceasul, ca sufletul Bucovinei să pecetluiască prin votul său desrobirea câștigată cu jertfele armatei române, el nu și-a precupețit votul, ci încununat de sublimul unui avânt fără egal, a strigat să-l audă străinătatea și istoria, că nu înțelege a nu se da, întreg și necondiționat, dorului care se împlinia.

Nu se prețuește o provincie numai după întinderea suprafeței și numărul locuitorilor. Valorile morale, pe cari istoria le descopere în pământul și în sufletul unei provincii, își au ele importanța când e vorba a se fixa rangul acelei provincii ! . . .

Al. Gir.

ooo○☉ooo

Bar

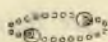
*Zâmbind ca visul unui înamorat poet
furată 'n unda sveltă a sprintenei orchestre,
cu mlădieri de tijă plutește pe parchet
copila care are doi ochi frumoși ca zestre.*

*Sclipesc căderi de perle în râsetu-i velin.
Te 'ncântă-semeni unei reclame ilustrate.
Îi jinduești pantoful să beai dintr'insul vin,
pantofu 'n ritmul cărui simți inima că-ți bate.*

*Cu mlădieri de tijă plutește pe parchet,
sprintară, 'n unda sveltă a sprintenei orchestre,
zâmbind ca visul unui înamorat poet,
copila care are doi ochi frumoși ca zestre . . .*

.....
*În canapea acuma stă 'nfiptă blonda Miss.
Pierdut, admiră frumoasa ce fu să te vrăjească :
— Firește : e-o poemă — un fraged basm — un vis —
un vis ce-și moaie buza în blondul ceaiu și... cască...*

George Voevidca

Tartuferii bucovinene *)

Târgul mânie n'are, dar inima crapă de ciudă, zice Românul, când cere pentru juncuță 40 de florini, iar negustorul îi oferă numai 5. El n'are voie să scuipească în față, pentrucă, vezi doamne, negustorul nu l-a ofensat prin vre-o vorbă de batjocură, ci a glăsuît ca om cinstît, cum se zice. Inima însă crapă de ciudă. Ea simțește că sub aceste cuvinte se ascunde maliția cea mai amară. Astfel merg lucrurile și cu guvernânții noștri politici. Acești oameni, cărora le trebuie 3 ore până ce-și leagă cravata în mii de noduri artificiale spre a impune, și care-și anină pe piept o mulțime de metal, ca și negrii belciuguri de nas și urechi, poartă pe anemicele lor buze fraze admirabile, însă pieptul li e pustiu ca șesul Baraganului.

Acești homunculi se cred singuri îndreptățiii arendași ai patriotismului austriac. Noi îi întimpinăm la toată ocaziunea ca și panotramele pela iarmaroace. Moare un funcționar de branșa lor, se aruncă toată clica în frac și cilindru, cei cu mai coarne își pun vestitul „Dreispitz“ pe goala tivă și apoi se adună menageria la mormânt, unde un papagal mai limbut, ce-și schimbă culorile în fiecare lună, ține cuvântul funebreal: „Ein Stern ist untergegangen, und das Auge dieses Jahrhunderts wird sich schliessen ohne einen ähnlichen mehr zu sehen“. Și acum vin cele mai grețoase elogiuri ce ridică în relief meritele „patriotice“ ale ilustrului defunct, merite ce vor rămânea mai neperitoare decât piramidele Egiptului. Plebea cascadează și statul e salvat.

La nunți, la cumătrii, la bachanalii, ba chiar la mesele de prin murdarele taverne nocturne unde viciul serbează orgii ¹⁾ à la Sodoma, și acolo vezi pe acești patrioți singuri patentati molestând lumea prin patriotismul lor de un bizantinism revoltant de îngreșitor.

Un străin, pe care nenorocirea îl aduce din întâmplare într'o speluncă nocturnă, hazardează la noi în Bucovina de a fi arestat

*) Datorită bunăvoinței D-lui profesor C. Loghin publicăm acum în întregime aceste pagini ale lui M. Teliman apărute pe vremuri, atât cât au putut scăpa din foarfeca cenzurii austriace, în „Patria“ An. III Nr. 318 din 3/15 Sept. 1899. — Sarja aceasta venia, dupăce faimosul Bourignon, în 18 August 1899, la onomastica împăratului Franz Iosef, învinuise în public preoțimea română că poartă ostentativ și demonstrativ treicolorul românesc. (Preoțimea noastră a reacționat atunci foarte energic).

¹⁾ Germanism.

pentru înaltă tradare. Eu am cunoscut de pildă un sergent major, care după ce a adîiionat 14 ani papucii companiei și a divizionat cergile batalionului, deveni după această rodnică activitate prestată în serviciul statului, un funcționarș de tot subaltern în rang și creeri. Acest idiot umblă prin cafeneli de noapte și cum vedea că sânt mai mulți oaspeți comandă muzicii să cânte innul poporal ¹⁾. Muzica cânta, îi făcea după plac. Dar cu aceasta nu se termina lucrul. Marele patriot nocturn provoca oaspeții să asculte innul stînd. Aice începea hartagul, căci mulți din oaspeții nu puteau sta, cu toate că aveau cea mai mare bunăvoință, ci unii dormiau cu fruntea rezimată de mînă, alții ascultau în poziție horizontală acompaniind melodia cu horăială puțin adecvată solemnului moment, iar alții nu voiau să se scoale pretextînd că lor le place innul numai din cimpoi și clarinetă. Acuma începea o păruială ca în epopea nibelungeană și restul era un Königgrætz ²⁾ pentru patrioți și nepatrioți.

Imbecilități de acest soi constituie cea mai amară profanare a simțului adevărat patriotic. La vechii iudei, altarul din templul Ierusalimului, unde era aşezat cortul mărturie, sfînta sfintelor se deschidea numai odată pe an, atît de sacră se ținea aceasta, și numai singur arhiereul îndrăznia să între descult înlăuntru, după cuvintele lui Iehova : „Leapădă încălțămintele tale, căci locul pe care stai, sfînt este“. Astfel onorau cei vechi sanctitatea unui ideal. La noi însă fiecare nulă cu săbiuță ³⁾ crede a întări statul și simțul patriotic, dacă comandă prin spelunci innul poporal. Nein, das ist die wahre Liebe nicht.

Fanfaronade de aceste trezesc numai desgust și amărăciune. Amorul e cu atît mai profund cu cît e mai tăcut. Tartuferii biurocratice sânt, nu-i vorbă, un sujet admirabil pentru comedii din Tingl-Tangl, dar în ziua de azi nu înșeală nici pe Petrea Haldan. Însă domnii dela cîrmă cred că numai ei sânt adevărații patrioți, și noi tăcem, dar inima crapă de ciudă. Guvernânții ca singurii arendași ai patriotismului ! Ceriule, ce nu te clafini ? Bucovino, ce nu roșești de rușine ? Ce nu-ți întorci cursul, Prutule drăguță ? Orbit=a toată firea ? Inchisu=s'au porțile auzului vostru ?

¹⁾ „Gott erhalte“=le austriac.

²⁾ N. B. : În lupta dela Königgrætz („Câne=creț“ îi ziceau flăcăii noștri din armata împăratului), Austrieii au mâncat bătaie !

³⁾ Funcționarii de stat austriaci purtau de rigoare uniformă cu sabie. Amintitul „Dreispietz“ de mai sus vizează pălăria napoleonică a acestei uniforme.

Nu știți că Bourgignon a vorbit, baronul Bourgignon, locțiitorul firmamentului, râșnița stomahului poporului bucovinean, haragul pa=triotismului și patriotul haragului? Voi tăceți, privitori ai vecinicieii, tăceți pentrucă cu fleacuri nu vă ocupați. Voi ați fost martori, când pe acest pământ a călcat prima opincă de pe malul Tibrului, tu Prutule, ne=ai cântat marș de biruință încă pe timpul Goților, și știi a deosebi pleava de grăunte. Aveți drept: ce e val ca valul trece. Baronul Bourgignon și clica lui, dascăli de patriotism ce învață pe Români a=și iubi mormintele strămoșilor! Sa m'r lusti, geh m'r weiter, sie liab's ormes Hoscherl.

Doamne, ce hohot homeric ar întona protopărinții noștri, dacă s'ar scula din morminte spre a asista acestei comedii ¹⁾, Guvernării politice ca singuri fabricanți ai patriotismului. Minunat sarcasm!

Cum și pe ce bază? Cum vin aceste unde călătoare să ne spurce cristalinelul curs al secularului nostru isvor? Au cred aceste aparinți efemere fără vatră statornică, fără cuib, ființi ce=și schimbă locul după pășune, cred ele a ne putea învăța statornicia în patrio=tism? Noi iubim țara pentru că de ea se leagă mii de amintiri scumpe și viața noastră. Pentru voi, unde trecătoare, soartea țării vă este Hecuba. Ce aveți voi a iubi, ce a urî? Patria voastră e leafa și aceasta-i una, aci sau acolo. Moșneanul acestui pământ lupă însă pentru stânca munților săi și prundul stradelor sale, pentru codrii săi și mormintele părinților, pentru fiecare brazdă a acestui sol, pentru aierul ce-l respiră în sfânta țară a fașilor. Voi pentru grasa voastră leafă, und das ist die wahre Liebe nicht.

Cunoaștem patriotismul așa=numitelor autorități, îl cunoaștem din istorie. Totdeauna, când o țară sau un imperiu a avut nenoro=cirea să fie repus de alt stat, cine a fost primul care a adus tămâie pentru noul altar? Cine vărsa bale de lingușire noilor cuceritori, cine se pleca în devotament bizantin până'n colb, dacă nu aceleași autori=tăți, cari înainte de dezastru n'aveau destule cuvinte de grefoasă laudă pentru domnia de odinioară? Cine dezavua fosta patrie spre a lăuda cu glas de sirenă și inimă tot atât de sinceră ca amorul si=mulat de odinioară, spre a glorifica noua ocârmuire necunoscută, dacă nu autoritățile, „columnnele“ de odinioară ale adevăratului și singur pa=tentatului patriotism? Și cine a rezistat noilor cuceritori până la ultima picătură de sânge, cine a dus foame prin codri spre a nu se su=

1) Germanism: „dieser Komödie beiwohnen“.

pune noului regim, spre a nu vedea vechea vatră pângărită de litfa dușmană dacă nu poporul, talpa țării, dacă nu credinciosul moșnean, Și voi pe moșneni patriotism voiți a-i învăța? Sa m'r lusti, geh m'r weiter.

Sântem departe a denega autorităților politice orice merit real pentru viața publică și binele obștesc. Fără rău n'am deosebi binele, fără zenit n'ar fi nadir. Cine n'a iernat gol cu polul opus al capului într'un mușinoi de furnicar, nu știe cât de bine se șede pe un scaun căptușit cu catifea. De nu l-am avea pe blagocistivul ¹⁾, n'am ști ce-i un arhiereu vrednic, de nu l-am avea pe Bourgignon n'am ști cât se plătește un bot de câne ucis și prezentat autorităților politice, o lege aceasta decretată cu multă înțelepciune sub fericitul său guvern. O sânt minunate isprăvile guvernanților noștri, câteodată se înțelege, precum ne asigură veterinarul țării, care ca funcționar politic cercetează pulsul din palatul de pe piața lui Francisc Iosif.

Indeosebi bar. Bourgignon are merite grozave pentru țara noastră. Arta dramatică, de altfel atât de neglijată în Bucovina, a început a înflori în mod îmbucurător sub era lui. Grație lui, întâmpinăm azi aproape zilnic comedianși în toată țara. Se înțelege că cei mai mulți în Cernăuți, inima Bucovinei. Aice ansamblul e minunat, mai ales în piesa cea mai nouă, intitulată: *Das ist die wahre Liebe nicht*, farsă în trei acte, compoziție de Nulacing și Wasclapski cu scânteii și pucioasă la urmă. Piesa există numai în manuscript și încă nu-i aprobată de guvern. Deaceea ne vom mărgini a indica de astă dată numai unele date generale.

Sujetul îl formează o troacă plină de cârnațe guvernamentale cu sos, în jurul căreia stau flămânzi la lumina electrică o mulțime de patrioți mit wahrer Liebe în frunte Arcadeus ¹⁾, idiot vecinic nesățios. Discuția se învârtă în jurul întrebării, ori de e mai folositor pentru cultură ca câinii să poarte coada horizontal sau vertical. Discuția e foarte animată și umple întregul act. Oaspeții papă cârnațe și lasă, din etichetă, numai unul înapoi ²⁾. Toți simulează că nu doresc să înghite și acest cârnaț. În actul al II se ascuțește ³⁾ situația prin o stranie întâmplare. Lumina electrică se stânge și în acest moment

¹⁾ Faimosul mitropolit de tristă pomenire Arcadie Ciupercovici întrupare cu servilismului k. k. (Vezi-l sarjat de M. Teliman și'n *Visul Blagocestivului* publ. în „Făt-frumos“ 1928.

²⁾ Germanism: „und lassen nur einen zurück“.

³⁾ Germanism: „Die Lage schärft sich“.

favorabil întind toți mâna după cârnațul rămas. În urma acestei catastrofe teribile, tăcere în tot actul. Actul al III reprezintă aceeași odaie iar luminată. Cârnațul dispărut, mâinile murdărite de sos la toți patrioții. Troaca întoarsă cu fața în jos ca dieceza ¹⁾. Consternația crește. În fine apare un clown care discursă nodul gordic: în casă se află un motan treicolor asupra căruia se descarcă acum deci toată vina. Blagocistivul caută să-l prindă de coadă, ceilalți îl urmează, se aud strigăte de *trădare daco-română*, vin polițai, Taubding, jandarmi, și detectivul Löbl ca huțan fără braț. Motanul de frică înhață cârnațul din buzunarul Blagocistivului și dispare. Iritația crește. Se declară luptă în contra motanului treicolor și expulsarea ²⁾. La urmă înfrățire generală între Blagocistiv și patrioții Siczka de Colomea, Fedico Palanetzo, Taubding, baron Bezmaiontec de Bogbrone, Arminicus de Frisauchdu și dr. Artur Schwiegersohn. La urmă se ivește Wilibald Absatz și murmură: *Das ist die wahre Liebe nicht*. Cortina cade sub foc și pucioasă.

Dramaturgul (= M. Teliman)

○○○(●)○○○

Populară

(din dialectul șvab)

„Liabe ischt's helle Gift für di!“

— <i>Fata mea, ascultă-mi vorba:</i>
<i>În iubire nu te'ncrede,</i>
<i>Căci te'ncurcă'n ițe rele,</i>
<i>Și otrava-i nu se vede!</i>	— <i>Fata mea, doar sunt păjită;</i>
<i>Dragostele-s cu suspine;</i>
<i>Vreau să scapi de suferință!</i>
<i>Să iei pildă de la mine!</i>
— <i>Mamă, nici că-mi vine-a crede;</i>
<i>Pare-mi-se ești greșită</i>
<i>Sărutarea cea curată</i>
<i>Spui că este otrăvită?</i>	— <i>Tocmai vreau să-ți spun, mămică,</i>
<i>Nu se potrivește treaba:</i>
<i>Cum ai suferit . . . și eu</i>
<i>Cred c'oi suferi otrava!</i>

Virgil Tempeanu

○○○○○○○(●)○○○○○○○

¹⁾ Dieceza lui Arcadie Ciupercovici! . . .

²⁾ Era chiar vremea când românofobul Bourignon îi expulzase din Bucovina pe ardelenii Deseanu și Valeriu Braniște, redactori ai ziarului „Patria“.

Pentru folclorul istroromân ¹⁾

Două-trei cuvinte pentru folclorul istroromân cu ocazia descoperirii cimiliturii cirebire, în excursia noastră de explorare din 1928.

Cercetătorii folclorului istroromân — (atât de puțini ! Singurul care se impune fiindcă ajunsese să cunoască și nuanța istroromână și descinsese intens ²⁾ la fața locului, fu doar regretatul Iosif Popovici) — nu ne dădeau decât proză „beletristică“ : povești, anecdote, amintiri autobiografice ale povestașului și ici-colo câte un fragment din superstiția populară, sau chiar proverbe. Pentru cântecul popular cirebir ni se reedita mereu asigurarea că-i aproape complet dispărut, înlocuit fiind (ca și 'n partea sa melodică) de cântecul croato-sloven. Să nu uităm că fericitul T. T. Burada (*O călătorie... în Istria* 1896) a înregistrat și melodii ³⁾ istroromâne (cântece lăutărești de nuntă și dansurile *columbaro* și *su picioire*). Iar un cercetător recent, deși fugitiv, al Istroromânilor, Emil Riegler ne dădea (în „Ideea Europeană“ No. 178 din 15/XI 1925) relațiuni ca acestea :

„Belulovici ⁴⁾ își aduce aminte de timpul când umbla noaptea cu flăcăii din Susn'evița *litcâi* ⁵⁾ pe la casele Cârnelilor în Gromnic ⁶⁾ și ale Costârceșnilor în Berdo. Cântau serenade mușatelor.

— Aveți cântece populare ? — întreb cu teamă. Doctorul e distrat și vorbește acum pe italienește : — Cio che esista della nina-nana eccolo qua :

¹⁾ Aduc cele mai cordiale mulțumiri d-lui căpitan Alexandru T. Burada (Iași) pentru bunavoința cu care ne-a pus la dispoziție clișeele rămase de pe urma regretatului său părinte T. T. Burada.

²⁾ Și cât de intense și de familiarizante cu oamenii și locurile ar trebui să fie aceste descinderi la fața locului pentruca să poată descoperi și genurile folclorice mai tănuite, cum e d. p. domeniul superstiției și 'n special al vrăjii și al descântecului, domeniu în care — e firesc să bănuim — s'o fi refugiat atâta element arhaic !

³⁾ Un alt atât de expresiv motiv melodic cirebir (al cărui text — poate croat — nu l-am putut prinde) vezi-l în ale noastre *Drumuri cirebire* („Făt-Frumos“ 1928, 113).

⁴⁾ Istroromânul Dr. Iosif Belulovici, azi medic în Susn'evița (vezi „Făt-Frumos“ 1928, 170).

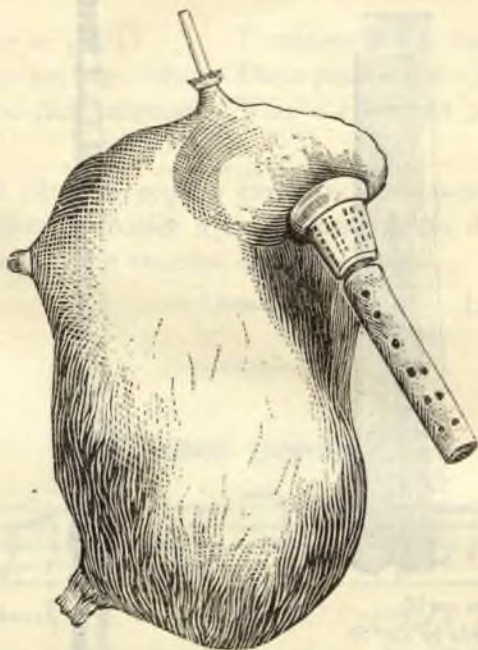
⁵⁾ Acest *umblu litcâi* ar fi de tradus cu *umblu handra* sau *haimana* sau *teleleu* sau *de frunza frâsinelului*. — E. Riegler (în I-a parte a articolului său „Ideea Europeană“ Nr. 177 din 1/XI 1925) îl lămurește așa : „*Litcâi* înseamnă după ră-mășițe, cuvânt cirebir intraductibil, caracteristic acestui neam în veșnic *litcâi* dela Dunăre la Adria și Monte Maggiore și de aci în America“ ...

⁶⁾ Cătunul *Cârnelichi* sau *Cârnelfi* ține de Bârdo, nu de Gromnic.

Nina=nana
 Fetița lu mama
 Va fațe nana.

Gli altri canti popolari sono quasi unicamente croati — încheie el trist.
 Ajunși la ospătărie găsim pe sora hangitei, Nina Belulovici, cântăreacă
 la ore veselc. Rugată de toți, ne cântă cu o frumoasă voce de contra=alto :

Vino ¹⁾ nina nana
 roșița rumena

Folele (= cimpoiul), după T. T. Burada op. cit. 56

dar cu aceeași melodie dă imediat în croaștește : — Oi di voi carojițe ! . . . —

Ambitusul de o cvintă, tonalitatea frigidă, monotonia arhaică a cânte-
 cului îi atestă vechimea. Seamănă cu melodii românești și sârbești.

Doctorul nu=și mai aduce aminte să fi văzut jucându=se *Columbaru=1*
 și *Su=piciore*, dansurile notate de Burada la o petrecere ²⁾ țărănească.

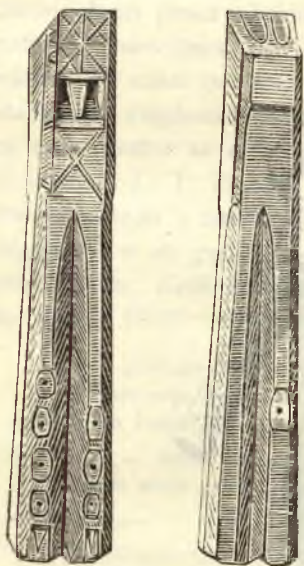
— Instrumentele muzicale s'au pierzut ³⁾ — zice Belulovici. — Odată,

¹⁾ Poate *viro* (imperativul verbului *veri*) ?

²⁾ Vezi amintirile martorului ocular al acestei petreceri, *Ioje Cărțulici* în „Graiul
 Românesc“ I 1927, 224—225.

³⁾ Istroromânul zice *pl'erzut* și *pl'erdut*.

am în minte și eu, instrumentele muzicale au fost folele (cimpoiul), surlele (fluer gemănat cam de 33 cm.) și sopelele (oboai) cu 6 borți, cam de 70 cm. Dar acum s'a pierzut ¹⁾ și acest ricord".—

Volarile sau surle,
după T. T. Burada op cit. 58

Sopelele mici și sopelele mar,
după T. T. Burada op cit. 57

¹⁾ Ziceam mai sus că informațiile lui Em. Riegler sunt foarte fugitive; dacă avea răgazul să revizuiască relațiile lui Dr. I. Belulovici, lesne s'ar fi putut convinge (întocmai ca și noi, care ne-am adus din Istria *sopelele mici* și chiar 2 exemplare de *surle* sau *volarile*, cum li se zice în Susn'evița, — și cari l-am auzit cântând din *fole* pe Toni Colenț din Nosolo și cari am jucat chiar la sunetul *folelor* lui Mate Mișichl din Jeciă) — că d. Dr. I. B. prea se arăta pesimist... Și povestașul Ive

Adevărat rumele cântecului cirebir autentic=popular, cântecului popular în accepțiunea ¹⁾ lui Böckel (cântec : text și melodie), nu le-am prea putut descoperi. Bizarele hăuliri ²⁾ de „serenade” ale flăcăilor din Susn’evița erau numai cântece croate. Abia în seara de 12 Sept. 1928 mi-a fost dat să aud în Jeiăn un complet cântec popular cirebir. Era acelaș spectacol și aceeași „melodie” ca cea din Susn’evița, aceeași „polifonă” (2 voci susținute de un grup de flăcăi) și rebarbativă recitare, a unei atât de rudimentare quasi-melodii cu următorul text satiric :

Fina feta și fino se porta ! Frumoasă fată și frumos se poartă !
Samo o mărva che pre largo meje... Decât pășește o leacă prea larg . . .
Cea ț-ie strămbo che bragheși Vina e că poartă pantaloni !
porta !

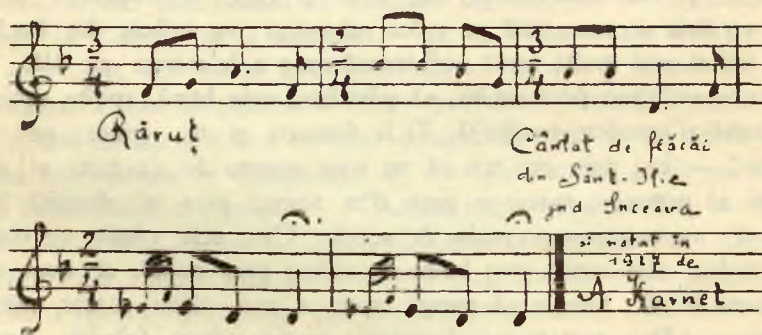
Dacă însă *cântecul* popular cirebir se distăinuiește atât de greu, în schimb cimilitura (*părcolițe* îi zic *Učicarii* noștri de sub Monte-Maggiore) am izbutit s’o cucerim destul de ușor.

— Urmează —

Leca Morariu

ooooo)oooo

Cântec popular

Clan’at din Bărdo știe cânta din *sapelele mar*, din volarițe și din fole. Iar volarițele răsună toată ziua în gura băiețașilor din pascătorile Susn’eviței. În Jeiăn și Susn’evița am mai auzit noaptea și cântec din *findra* (un fel de *tambură* sau *mandolină*).

— Vezi p. acest capitol și Leca Morariu, *Lu frați noștri* 1928, 65 și 142.

¹⁾ Vezi „Făt-Frumos” 1928, 29.

²⁾ Vezi ale noastre *Drumuri cirebire* în „Făt-Frumos” 1928, 170.

curatu vedindu dedicatiunea fabulelor cătră Dómnă: Atasiamentulu, credinția cătră dinastiă îmi pare a fi astădi una din primele îndatoriri ale fiecărui bunu Român, si m'amu bucuratu dar vedindu că si tu împărtășiesci astă opiniune. Acea delicatetiă a ta câstigă si mai multă valóre într'un timpu unde vedemu, că spiritulu de partidă, pasiuni extreme înveninează atātu de multu viația publică, orbescu pe multi atātu de tare, încātu nu se sfiescu de nici o armă, nici de cea a calomniei, si atacă neconținutu în modulu celu mai nedemnu pe Domnu si Dómnă, — ca cum acesteia, stându în frunte natiunei, nu ar avé chiar prin acéstă singură împrejurare unu dreptu de a fi re= spectati macar câtu celu mai simplu particulariu.

Nu=mi potu esplica acéstă, nu potu să=mi facu o idee esactă despre motivele si tendintiele acelor ómeni, precum, d'în nefericire, nici voiu puté vr'odată descoperi si'nțielege: care si ce feliu de scopuri patriotice voiescu a împlini si ajunge Dlor cu modulu si mijlócele acele. Astă iearnă, avendu a scrie d=ui Hăjdeu, mi=amu permis a observa, că acele atacuri încontra D[omni]torului ne facu multu reu noue Româniloru d'în Austria, căci contribuie a decuragia spiritele, a paralisa si nemici tóte sperantiele, a slăbi stăruintiele si opintirile, neconținute spre îndreptare si spre pregătirea viitoriului prin scepticismulu ce produc etc.; si acolo avemu lupte amare, suntem multu mai nefericiti, săpafi, minafi, loviti chiar în esistenția natiunală, dar nimene, si nici unu neamu nu combate dinastia, nu o degradă, nu cearcă să o surpe, să o schimbe — pe ce? Cei ce fac astfelu aici, ce voru pune mai bunu în locul acestei dinastii? Republică — ! moscălească seau maghiarască, aferim patriotism! Spaniolii suntu mai alți ómeni decâtu noi si n'au atăta curagiu ca noi — dar ceva mai multă înfielepciune si cumpenire, si dar mai multu patriotismu. — Dar lăsămu dracului politica. — Acum mai amu a împlini o îndatorire de omu si amicu, si care te privesce si pe fine tot atātu de multu. Scii si cunosci bine pe bietulu si prea bravulu Arhim[an]d[ri]tu Niciforu Iliescu Sprincénă; poti crede tare că el nu s'au schimbatu nici de cum spre reu, că au remasu bravu, onestu, fórte moralu, studiosu neconținutu, plinu de bune plecări si zelu neadormitu de a lucra spre bine. Ei bine, acelu bunu si demnu omu, care ar puté aduce multe servitii la un locu cuvenitu, la o scólă, biserică, voiu să dicu institutiune bisericească, deregătorie etc. etc., trăiesce acum de 3 [ani?] de dile la monast. Seculu cu # pe anu, si 1 leu vechiu pe di de mâncare (cu obscia)! petrece dar în cea mai mare si de=

plină mizeriă ! Nu e acésta unu pecatu mare aici, unde e atâta mare lipsă de barbatu demni, anume în cleru, între învetațori etc etc ? ! L'amu adusu de 2 ori aici, au mai fostu si fôrte bolnavu de unu picioru, l'amu căutatu cum amu pututu 6 septemâni ; acum ear este la monastire. Astă tomnă amu fostu anume la Metropolitulu pentru elu ; Metropolitulu l'au lăudatu fôrte multu, au ȑisu că-lu stiméză si-lu iubesc, doria să pôte face ceva, să-i pôtă da unu locu cuvenitu, dar căutându si cercetându, n'au pututu afla nimicu, căci tôte aternă numai dela guvern, dela Ministru. De-asi cunosce personalu pe Dlu Mărzescu, de carele amu de multu încă dela Constantin si de pretutindenca cea mai bună opiniune, despre competinția si intenționile Dsale, i-asi fi scrisu însumi spre a-i recomanda pe acelu omu. Preponu că tu vei fi cunoscându pôte pe Dlui, si atunci, te rogu, nu uita, stăruie, cearcă, fă ceva pentru unu bărbatu demnu, dar sa-racu, nefericitu, si carele-ti este si fie amicu. Ar primi orice postu, unde ar pute lucra ceva spre bine ; eu il credu demnu si de celu mai bunu postu, pentru că după caracteru, moralitate, zelu si devotamentu putini ilu vor întrece ; elu însă ar primi si pe cel mai modestu, anume aici, dincôce de Milcovu, chiar revisoru de scoli într'unu județiu d. e., desi'n adeveru ar merita a fi vr'un director, rectoru de unu seminaru, scôla, profesoru etc etc. Te rogu multu, fii umanu, fii cumpăfimatoru, pentru unu omu demnu, carele pôte servi patriei. Poetii au inimă, me întemeiezu dar si pe a ta. Scii că n'amu destulă slăbiciune, ca să mă 'nterezezu vr'odată si pentru mișiei, si să-i recomand du'în orice motivu particularu ; dar pentru oricare Român u bunu si bravu si devotatu me simțiu datoriu a face totu ce-mi permitu puterile si 'mpregiurările.

Amice, de esci bine cu Dlu Mărzescu, atrage-i atentiunea asupra stărei scôlelor pe aici ; nu mergu bine, îngrijirea e mai nulă ; étă unu exemplu : la *Romanu* este unu revisoru si subrevisoru etc, ei bine scôla de aici, în depărtare de vr'o 1 ôra abia, esistând de 5 ani nu s'au învrednicitu *nici o singură dată* a vede macar umbra unui revidioru ! Asia dar ce, cum revidiuiescu Dlor ? Prefecturile nu se'ntereséză nici de cum de scoli, invetiațorii în genere suntu incapabili, — în acestu județu suntu vr'o câțiva *preuti* buni si zelosi invetiațori — ; ar trebui mai multă severitate si esactitate în esecutarea legii, ca părintii să-și trimită copiii la scôlă, n'ar fi prea greu, căci în genere ômenii suntu ascultători, ar trebui numai ca prefectii, sub-

prefecții să îndatorească seriosu pe primariu ; si=apoi ar trebui nea=peratu învețiatori pregatiți bine, căci suntu ignoranti în totulu.

Adio, cu stimă si amică, al teu devotatu

Alecu Hurmuzachi

În colecția Sion a Bibliotecii din Cluj se mai găsesc două scrisori ale altor frați Hurmuzachi, adresate tot poetului George Sion. Ele nu ni s'au părut însă destul de interesante pentru a le da în întregime. Într'una, a lui George H. (datată Cernăuți, 13 Aug. 1874), e vorba de programul (cerut de G. Sion) al pensionatului cernăuțean al D=nei Catargi și reflexiuni asupra educației. Cealaltă, a lui Nicolae H. (datată Cernăuți, 4 Maiu 1892) cuprinde doar o felicitare de ziua numelui.

Ion Mușlea

○○○○⊗○○○

Epigrame

Școala de comerț din * * *

La Școala de comerț, inspecția
n'a încântat de loc Direcția :
prea grabnic a căzut spoiala :
— „Comerț vedem ; dar unde=i ... școala ?“

Profesoarelor

de la un liceu de fete.

Ce corp didactic !... O splendoare !
Pentru inspecțori — sărbătoare !
Ci eu prea mult nu mă rețin :
— „Corp“ — da ; „didactic“ — mai puțin !

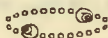
Unei profesoare

Cultă e și=atrăgătoare ?
— Taina ei nu=i lucru mare :
frumusețea — în poșetă,
iar știința'n — servietă !

Unui profesor pus în retragere

Un craiu ce=i dascăl eminent !
Dar are=un ghinion barbar :
Școala=l declară impotent,
amanțele ... pensionar !

George Voevidca

Fratele cela șegavu

În dialect istroromân *)

Untrat a fost trei fraț. Cela mai marle s=a firut che=i șegav ; și fost=a cosăț (carle cosē iarbe). Și ie zice : — Meg la cela cmet cosi ! — Che cela cmet a fost bogat și vut=a o fete za marita.

Și ia=l' zice : — Ver tu ne cosi iarbe cătă io pripișei ? —

Ie che va ¹⁾. Și ia zice : — N=er ! ¹⁾. —

Și ie ănfati facut=a o lomnițe ²⁾ de fir visoca. Pac ia verit=a cu cafelu da lui za be (ali : sorbi). Și ia=i zice : — Sinco moi, tu=i ne cosit zalic fir ! Io ț=oi ța lăco pripișei. E tu nu=ști za=me ! —

E ia mes=a și pripișat=a pric preste fir !

— Tu nu=ști za=nsura ! — Zdrenit=l=a chia !

Ahmoce verit=a doile frate ! Și ie vire cosi ca=i=și ³⁾ cela manche frate. Verit=a feta cu cafelu și a lui și pripișeit=l=a nazat și lui !

Ahmoce sculat=s=a și cela treile frate, mai michicichiu ; și mere mușat la cela cmet za cosi. Ma ie n=a vrut cosi, samo zalica, mica=mica stvar. E potle ăh hlad zace și dorme. Și vire ia cu cafelu ; și ia l=a za niș firut și zice : — Ha căt ai necosit !. Zalic ai zăcosit ! —

Ma ie lat=a la ⁴⁾ un bisag un prșug și un buchiag ⁵⁾ de vir și un hleb ⁶⁾ de păre. Și pus=a cole ăr=un crai (ali : un loc) prșugu, ăr at crai buchiagu și'n treile loc hlebu de păre. Și ie dorme ăh hlad . . . Potle sorbe cafelu carle l=a purtat feta, și ie zice c=are omu carle știie tot și n=are friche de niș, ni che n=a dosta cosit . . .

— Cacove ie cea ? —

— Hă — zice — pomalo ver vede și tu și ren face toț bire ! —

— Ce voi ? —

Zice ie : — Cioi (ali : ămne) tu cole, ăh cela crai ; ver păre duce ! —

Și dus=a hlebu de păre ! Și ia=i zice : — A cum tu țasta știili ! —

E ie=l' zice : — Io=m ur carle știie tot pre lume ! Tu nu crezi ?

Ămne la un at crai ; ver ¹⁾ prșutu ! —

Dus=a și prșutu !

— Viru fale ! Ămne cole la ur at loc, ver fla vir ! —

Și dus=l=a !

Și ie zice ! — Muncan ⁷⁾ scupa ! — Și iel' mărăncu și beuu. Și ia=ntrebe : — Cum țasta știili : cole=i păre, cole pîrșutu, cole buchiagu de vir ? —

E ie zice : — N=a^{ri} friche cu mire ! T=a^r jivi bire cu mire . . . che io am ur carle știie tot și carle pote duce tot ce=a fure trebe . . . —

— Ma carle=i feșta che tot știie ? — Ia inche zice : — E ce mărânche cel ce știie spure ? —

E ie, hunțutu, spure : — Niș, nego pre fîrbuhu lu mul'ere fregure⁸⁾ (ali : mărvișe⁹⁾ de păre. —

Și ia zdegnit=a cõtulele și chemeșa che va vede cela carle știie tot . . . Și cela drac, ni cincî ni șase, ie mes=a colo prope iuve se ștepte . . . E facut=a a se lucru (ali : robe) cu cea fete . . . Și potle ie=l' zice : — Cmoce âmne tu pripișei cea lomnișe de fir ! — E ia, n=a putut !

— Iezumarița, hunțute, che mn'=ai vo pus ! Bure âm'n'=ai facut ! — E n=a putut pripișei ! Cazut=a apa (ali : pișatu) jos, che ie l'=a zbit¹⁰⁾ =l=a cunfinu¹¹⁾ (de picîca) !

Și ie s=a=nsurat cu ia, și chiaro bire jivit=a scupa.

E fratele cela betăru, carle s=a firut che=i șegav, nu l'=a val'eit, ni lu cela doile. Samo cela tireru fost=a carle știuut privari samîta ! . . .

Auzită în 19 August 1917 dela Ioje Cărțulicî Corenițu (de 56 ani vârstă ; Nr. casei 40) din Susn'evița.

Leca Morariu

NOTE

*) Pentru grafie vezi „Făt-frumos“ 1929, 23.

1) Brahiologie istroromână, cf. „Făt-frumos“ 1928, 17, Nota 4, existentă și'n dacoromână (vezi : „Făt-frumos“ 1927, 146, Nota 7) și Alecsandri, *Chirița în Iași*, Act. II, scena 2 : „și=or pune d=lor pofta'n cui. — Ba nu și=or pune=o . . . — Ba și=or. — Ba nu. — Ba și=or . . .” ; și *Chirița în provincie* Act. II, scena 10 :

Luluța : — Și îți pare bine ? —

Guliță (cu foc) : — Îmi ! —

2) = căpiță (de fân). Pentru etimologie cf. croatul *lôvnica* = purcoiu, stog (de fân).

3) Cf. la I. Popovici, *Dialectele române din Istria* II, 1909, 16 și 18 : *ca=și* și *manche*, cu dublarea lui *și*, fiindcă întâiul *și* se pierde în amalgamul *cași* (analogia : *subsuoară*, *desdedimineafă*).

4) Prepoziția *la* cu accepțiunea *în* — cf. „Junimea literară“ 1929, 100, Nota 8, și *Lu frați noștri* : „Purtat=a pul'i la o caibe“ 98 ; „și cel'i pinez, la o brente vut=l'a“ 100.

5) „*Buchiagu* ali *băchiăgu* ai o miche băvîșe“, mă lămuria (până a nu=l vedea cu însumi buchiagul) D-rul I. Belulovici. De fapt buchiagul e un mic polobocel de lemn (cuprinzând 2—10 litri), cu fundurile ovale (nu rotunde). În buchiag își ia apă țărănul istroromân când merge la lucrul câmpului.

6) *Hleb* înseamnă deci nu numai „pâne“ ci și „o bucată de pâne“.

7) Hortativul fără conjuncție, cf. S. Pușcariu, *Studii istroromâne* II, 177 și Leca Morariu, *Morfologia verbului* II/2, 1928, 5. Alte specimene de felul acesta în citat. *Lu frați noștri* 1928: „Acea durmin“ 48; „Ducen celițele nazat“ 74; „Provemo“ 76; „Mejen chia!“ 78.

8) Etimologia ital. *frego* = zgârietură, linie.

9) Etimologia croat. *mrsvica* = fărîmătură.

10) Etimologia croat. *zbiti* = astup, grămădesc, sparg.

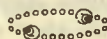
11) Etimologia ital. *conline* = holar, graniță. (Aice figurat . . .).

12) Etimologia croat. *samica* = singurateca; femeiușă (la paseri).

○○○○○○○○

A apărut Cartea istroromână !

Și iată deci ce-i această **Carte-istroromână !** La un an și jum. de când revista „Fat-Frumos“ lansa ideea (și o listă de subscripție publică) pentru tipărirea unei cărți de trezire și petrecere, menită celui mai mic și celui mai uitat fragment de neam românesc, — la un an și jumătate deci, această *Carte istroromânească* e fapt împlinit ! Tipărită în 188 pagini ⁸⁰ mare cu 78 ilustrații (case, tipuri, vederi generale, scrisori istroromânești facsimilate, piese muzicale etc.) și 1 hartă a teritoriului istroromân, în excelente condițiuni tehnice, cartea *Lu frați noștri*, cu un desăvârșit de nou material de texte și de ilustrații, constituie un eveniment nu numai în viața celor 3500 Istroromâni din Italia, ci și'n cea a dialectologiei române și a filologiei în general. *E prima dată* că (în această cea mai mare colecție de texte istroromâne de până acum) ni se dau : a) *cimilituri*, ba chiar și *fragmente de cântece populare* ; b) probe de limbă și vederi din *tusopt* satele istroromâne, deci și din până acum ne-exploatatele sate de sub Monte-Maggiore : Gromnic, Letai ba chiar și din aproape complet slavizatul Gradin'e, precum și din până acum desăvârșit necunoscutul și izolatul Jeian, care-și are un idiom al său particular, încât de aci înainte vom distinge bine un idiom istroromân nordic (Jeian) și unul sudic (sub Monte-Maggiore). Dar importanța cărții rezidă mai ales în faptul că e pe înțelesul țăranului istroromân. Carte menită să-l lumineze și să-l distreze, cuprinsul ei fiind următorul : 1. Rugăciuni (cu ilustrații din Michelangelo, Leonardo da Vinci și Raffaello Sanzio). 2. Articole de propagandă națională (traduse unele și în italienește), cu imnul național italian și cu un imn istroromân alcătuit ad-hoc, cu specimene de limbă dacoromână, traduse și în istroromână, cu știri despre cei ce s'au interesat de soarta Românilor istrieni : I. Maiorescu, T. Burada, A. Gîlavina, M. Bartoli, C. Tagliavini ș. a. 3. Texte folclorice istroromâne culese (și unele adaptate) la fața locului, două veri dearîndul (1927 și 1928), material prin excelență nou și documentar filologic : a) de sub Monte-Maggiore ; b) din Jeian — de unde, pe măsura noului, se dă material relativ mai mult. 4. Lista citorilor din banul cărora s'a tipărit această carte cu ajutorul subscripției publice. — Fie ca această operă de abnegație să-și împlinească menirea în măsura pe care o merită jertfele depuse la înfăptuirea ei !

Fratelanță italiano-română

Chiar acum când la noi — de curând, și aice la Cernăuți — se organizează „Amicii Italiei” — din Italia ne vine o frumoasă și nespus de îmbucurătoare manifestare de înfrățire culturală. Revista dela Milano „*Due lire di novelle*”, al cărei director e Alfio Beretta, având ca program să-i dea publicului italian în traduceri perfecte pe poezivestitorii tuturor țărilor — deci un fel de „Bibliotecă pentru toți” — ne dă, într-o broșură de 64 pagini, format 8° mare, o antologie de proză românească: un fragment din amintirile lui Creangă, sub titlul „*Il tempo felice*”; *La aniversare* de Eminescu (*Il compleanno*); un fragment din *Viața la țară* a lui D. Zamfirescu (*Ritorno alla terra*); *Gli inconsolabili* de Vlahuță; un fragment de N. Iorga, tratând despre poezia populară; *Zâna lacului* de Sadoveanu (*La fata del lago*); *Dor nestâns* de Regina Maria (*L'inestituibile amore*); *Microbul* lui Brătescu-Voinești; *La nonnina* de Natalia Negru; *Luminița* lui I. Agârbiceanu (*La candelina*); *Grivei* de Em. Gârleanu; *Lo starnuto* de Rebreanu; *La resa dei conti* de Cezar Petrescu; *Adevărul* de Otilia Cazimir (*La verità*); *Smărăndița* de I. Dragoslav (*Esmeraldina*) și *Giorni vuoti* de Lucia Mantu.

În copertă cetim: „Questo numero di prosatori romeni è dedicato al grande scrittore romeno Nicola Iorga”, pe care în prefața-dedicație, directorul revistei, cu autentică exuberanță italiană, îl numește „Il Padre della grande letteratura romana”.

Traducătorii sunt: Enzo Loretto, Cesare Roberti, Ugo Basso, Guido Mezzatesta, Lilia Cialdea, Nella Collini — dar și d-na Venere Isopescu — iar numele acesta din urmă ne dă cheia: traducerile se datoresc școalei aceluia *Claudiu Isopescu* al nostru „che in Italia e l'Anima vigilante di tutta la Romania, che in silenzio diuturnamente, indefessamente, senza ambizioni, nell'ombra, senza stanchezza e senza sonno, lavora per far sapere che, l'antica Colonia Romana, alla propria Madre, con rincoli infrangibili, e legata: sempre!”.

Un alt număr din aceeași revistă ni-l dă pe *Nicuăliță Minciună* (*Nicolino Bugia*) al lui Brătescu-Voinești, „un autentico capolavoro, che nella nostra letteratura à solo riscontro nei racconti perfetti di Giovanni Verga”. — Și acum, de încheiere, un aperitiv din începutul capitolului II al *Amintirilor* lui Creangă:

„Ed anch'io ero allegro come il bel tempo: vivace e spensierato

come una buffata di vento. La mamma, che era famosa per i suoi incantesimi, diceva a volte sorridendo, quando il sole cominciava a mostrarsi fra le nubi, dopo una pioggia insistente: Esci fuori, fanciullino dai capelli biondi e ridi al sole, che il tempo sappia come modellarsi! — E su quel mio sorriso, si modellava il tempo...".

V. M.

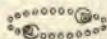
•••••

Un bust lui C. Porumbescu

Reuniunea de cântare „Ciprian Porumbescu“ din Succava care, în Dec. 1928, și-a serbat jubileul de 25 de ani, a luat hotărârea de a ridica în unul din parcurile orașului Suceava un bust marelui compozitor bucovinean, al cărui nume îl poartă. Reuniunea va aranja, începând din luna Septemvrie a. c., diferite serbări, al căror venit va fi destinat pentru acest scop.

Până atunci deschide și o *listă de subscripție*, invitându-i pe toți oamenii de bine, cât și toate *instituțiile culturale* și financiare, să contribuie cu cât îi va lăsa inima.

Reuniunea, din sărăcia ei, face începutul cu 500 lei. Donațiunile se vor trimite la adresa reuniunii în Suceava. Revista „Făt-frumos“ semnează și ea 500 lei.

Cântec popular

Repede

Cântec de fete
din Sânt. Nic
jnd. Suceava 2;

notat în
1922 de
A. Farnet

Ce ne scriu frații noștri din Istria

emoi Jejanți smo tar cași' 4 maiu
 ce nuna potu seszi' Hirva? Poze-uta
 enostro Limba Rumuitor

Acmo nuna vaș stivu ce pison' muk Hirva
 sta osto Pise a Leo a Pozaaves cu tot
 sânjele a mev dela imma și cu
 ochi' plix de suze
 avostu fiote bur

Doricic Mateia

... e noi Jejanți
 smo tar ca și zmaiū,
 che iū na potu
 ceșchi Hirva? face
 uta a nostra limba
 rumun'sca ...

Acmo nu va vechi
 şlivu ce pisai, pac
 Va voi ata vota vişe,
 nego Va pozdraves
 cu tot sânjele a mev
 dela Ńirima şi cu ocl'i
 pl'ir de suze

a vostru frate bur

Doricic Mateia

TRADUCEREA :

... iar noi Jeliănenii sântem tari ca zmeul, încât acești Croați nu ne pot face să ne uităm limba noastră românească ...

Acum nu știu ce să vă mai scriu, decât Vă salut cu tot sângele meu dela inimă¹⁾ și cu ochii plini de lacrimi

al d=tale frate bun

Doricici Matei.

○○○○●○○○○

D=l Revizor școlar Ilie Doboș=Boca pentru cartea istro-românească

Intre cei ce=au luat asupra lor circulara unei liste de subscripții (lansate de revista „Făt=frumos“) pentru tipărirea cărții *Lu frați noștri* (care e fapt împlinit) d=l revizor școlar de Suceava, *Ilie Doboș=Boca* s'a achitat de această însărcinare cu un devotament care rămâne pildă pentru orice sprijinitor al culturii.

D=l I. Doboș=Boca aduce acum Cărții istroromânești a 3-a colecție de daruri bănești isbutind să realizeze cu *Lista de subscripție* No. 8 (din 8 Dec. 1927) suma de 7.200 lei. Cei ce=au semnat această listă sânt mai ales reprezentanți ai învățătorimii din județul Suceava. Și acești învățători în frunte cu d=l director școlar *Eugeniu Varzariu* dela Românești, merită toată recunoștința pentru dovada cu care au arătat că s'au pătruns cu adevărat de adâncul înțeles al cuvântului *Învățător*.

Iată acum și ofrandele venite cu această Listă No. 8: 1.000 lei dela d=l *Eugeniu Varzariu*, director școlar în Românești; câte 500 lei dela: d=l *Nicanor Bumbu*, dir. școl. Rușii-Mănăstioarei, d=l *Ilie Doboș=Boca*, revizor școlar Suceava d=l *Dr. Isidor Miclea*, subprefect Suceava, d=l *George Pașcan*, dir. școl. Măzănaiești, d=l *Ioan Răuș*, dir. școl. Sânt=Ilie și d=na *Eugenia Ucrainei*, dir. școl. Boșanci; câte 300 lei dela: d=l *Ioachim Ciuntuleac*, prim=procuror Cernăuți și d=l *Vasile Mitric*, director școlar Liuzii Humorului; 250 lei dela d=l *Dr. Leonti Ichim*, secret. cons. jud. Suceava; câte 200 lei dela: d=l *Dimitrie Naharniac*, dir. școl. Arbore, d=l *Vasile Olinici*, subrevizor școlar Părteștii=de=sus, d=l *Zaharie Roșca*, dir. școl. Balaceana și *P. C. Sa Constantin Ursachi*, paroh Arbore; 150 lei dela d=l *Bumitru Bondar*, învățător Suceava; câte 100 lei dela d=nele: *Panoria Ghiuță*, învățătoare Ilișești, *Aurora Pițul*, institutoare Suceava, — și dela: d=l *Ilarion Bereznițchi*, profesor Suceava, d=l *Ion Butnariu*, învățător Mihoveni, d=l *Ilarion Gorcea*, dir. școl. Botușana, d=l *Alexandru Ignatescu*, învățător Suceava, d=l *Nicolaie Leuciuc*, învățător Șerbăuți, d=l *Eustafie Maximciuc*, învățător Ilișești, d=l *Gheorghe Muntean*, institutor Suceava, d=l *Ștefan Pavelescu*, profesor Suceava, d=l *Constantin Pițul*, profesor Suceava, *P. C. Sa T. Coclici*, preot și prof. Suceava și d=l *Gheorghe Vorobchevici*, consilier agricol Suceava. — În total suma de 7.200 lei.

¹⁾ Frază curentă în istroromână, care deci și'n textul publicat de noi în „Graiul românesc“ 1927, 225, trebuie tradusă așa.

²⁾ Matei Doricici (Martinina), cărturar, în 1927 de 42 ani vârstă, oștar (= crâșmar) și meșter povestaș în satul Jeliân; cu Nr. casei 96 (vezi și „Jun. lit.“ 1927, 272). — Scrisoarea aceasta ni=i adresată cu data de 11 Decembrie 1927.

Anarhia din Nordul Bucovinei

După acte oficiale

Mișcările anarhice din părțile de miazănoapte ale Bucovinei preocupă atât de mult opinia publică și, în jurul lor, discuțiuni publicistice și polemici mai mult sau mai puțin interesate și îndemânatece, au căutat să creieze atmosfera pe care anume interese momentane ale cutărui informator le reclama. Problema aceasta fiind însă de mai mare importanță decât o văd, prin prisma intereselor lor, polemistiți discuțiunilor noastre de fiecare zi, vom insista asupra faptelor ce s'au petrecut și se petrec încă în Nordul Bucovinei, realitatea acestor triste și cu adevărat revoltătoare întâmplări dispensându-ne de necesitatea oricăror comentarii.

Anarhia și actele de răzvrătiri împotriva autorităților de stat și ale celor bisericești au pornit și dănuiesc în Nordul Bucovinei încă din preajma serbătorilor Crăciunului din anul 1928. *Teper sloboda* (acuma e slobodă, adică libertate), acesta este cuvântul „*de ordine*” în sensul căruia au pornit desordinile. Și, grație modului într'adevăr iresponsabil în care a fost tratată chestiunea de cătră cei în drept, ea a luat proporții cari, în preajma serbătorii Paștelor și de atunci încoace, au îngrijorat și măhnit profund orice suflet de român și creștin. Câteva date spicuite după acte și documente oficiale ne vor lămuri asupra gravității faptelor și situațiunii. Iată-le :

În comuna Vășcăuți pe Ceremuș, oraș reședință de plasă, populația acestui orașel, în cea mai mare parte țărani agricultori, îi aduse la cunoștință preotului încă în ziua de Dumineca Floriilor că nu va serba Paștile în ziua de 31 Martie a. c. Joi în 28 Martie a. c., după săvârșirea slujbei bisericești, s'au întrunit deodată în curtea bisericii o mulțime neobișnuit de mare de bărbați și femei, așteptând ieșirea preotului I. Semeniuc din biserică. La ieșire preotul Semeniuc a fost întimpinat cu vociferări și insulte, iar o femeie cu numele Paraschiva a lui Constantin Haciman, prinzându-l pe preot de mână, l-a somat să nu plece, căci oamenii adunați au de discutat cu el. Preotul Semeniuc, văzând situațiunea, l-a replicat că e la dispoziția oamenilor pentru orice discuțiune, dar la sediul cancelariei parohiale. În momentul acesta mulțimea l-a încunjurat, iar țaranul Dimitrie Hnatiuc i-a cerut preotului să le garanteze că va face slujba învierii la 5 Mai a. c., în caz contrar mulțimea îi va lua imediat cheia bisericii. Preotu

Semeniuc le-a răspuns că nu poate da cheia bisericii nimănui, că serbarea Paștilor e hotărâtă oficial pe ziua de 31 Martie a. c. și atunci va fi și serbată. Afiudinea mulțimii devenind din ce în ce mai amenințătoare, preotul propuse ca, împreună cu el, toți cei prezenți să vină la primărie pentru aplanarea conflictului. Mulțimea acceptă propunerea aceasta. La primărie, de față fiind pretorul plășii Cih. Andrieș, șeful poliției Octavian Vlad, comisarii de poliție I. Tcaciuc și N. Focșăneanu, primarul T. Oparec, deci toți capii autorităților locale, nu s'a putut ajunge nici la o înțelegere. În cele din urmă, mulțimea alegând un *soviet* alcătuit din 13 țărani, și preot, și pretor și primar și polițiști s'au văzut siliți să predea cheia bisericii delegatului sovietului, anume țăranului Nicolai Minialo. Și deci slujba învierii nu s'a mai făcut la 31 Martie a. c., preotul nemaiputând intra în biserică fără știrea și voia sovietului mai tare decât toate autoritățile din partea locului.

Aceleași lucruri s'au petrecut în comuna Slobozia Banilei din apropierea Vășcăuului. În Joia mare (la 28 Martie a. c.) preotul George Romanovici, terorizat de sătenii răzvrățiți, a trebuit, sfătuit chiar de șeful postului de jandarmi care asista la răzmirița întregului sat, a trebuit să dea cheile bisericii sovietului în frunte cu indivizii Atanasie Ivanciuc, Dimitrie Cuzec și Axenti Nichiforeac. Nici în această comună nu s'a făcut slujba bisericească în ziua Paștelor. Iar plângerea părintelui G. Romanovici înaintată autorităților încheie: „Și iată cu mare părere de rău vedem autoritatea bisericii batjocurită, preotul înjosit cum n'a mai fost niciodată, populația împărțită în două tabere foarte dușmănoase și neprielnice...”

La Stăneștii de Jos pe Ceremuș s'au adunat Vineri în 29 Martie a. c. o mare mulțime de răzvrățiți în curtea casei preotului E. Malec și, insultându-l și strigând: „Nu ne trebuie Paști românești, popă româneș și învățător român”! — I-au cerut preotului cheile bisericii. Și aci preotul a fost silit în cele din urmă să predea cheile delegatului sovietic Sauciuc Mihai. Biserica a rămas închisă în tot timpul serbătorii Paștelor.

În comuna Milie, din plasa Răstoacelor, populația răzvrătită i-a confiscat ponomarului cheile bisericii în ziua de Joi 28 Martie a. c. Preotul Simeon Smereca reclamând cazul mitropoliei din Cernăuți și pretorului plășii d-lui Mitric, acesta a sosit în comună în după-amiaza aceleiași zile, însoțit de șeful de secție al jandarmilor și de locofenentul de grăniceri Niculescu. Pretorul asistat de militarii ce-l

insoțiau, a intrat în casa țăranului Vasile Oștașec care își însușise cheile bisericii și i le-a confiscat. Apoi cu toții intrară în cazarma jandarmilor pentru anchetarea celor întâmplate. Între timp răzvrățiții sparseră intrarea la clopotniță și porniră a trage clopotele în semn de alarmă. Jandarmii trimiși la fața locului arestară pe câțiva din infractori, dar alții le luară locul și în câteva minute întreg satul se adună în fața cazarmei de jandarmi, cerând pe ton amenințător ca cei arestați să fie eliberați și să li se dea înapoi cheile bisericii. Jandarmii și grănicerii îi somară pe răzvrățiți să se împrăștie. „Numai morți vom părăsi locul acesta” — răspunse mulțimea. Anunțându-se pentru a doua zi sosirea prefectului și a procurorului din Storojineț, preotul și locotenentul de jandarmi au părăsit, împreună cu preotul Smereca, jandarmeria, iar populația răzvrătită rămase toată noaptea în jurul cazarmei pentru a împiedeca transportarea celor arestați la Storojineț. A doua zi, Vineri în 29 Martie a. c., sosiră în comuna Milie procurorul, prefectul și căpitanul de jandarmi din Storojineț. S'a procedat la anchetarea celor petrecute, după care prefectul comunică preotului și sătenilor adunați că aduce ordinul I. P. S. Sale Mitropolitului ca și în ziua de 5 Mai a. c. să se săvârșească întreaga rânduială bisericească a învierii. Înainte de plecare prefectul reveni din nou asupra acestui prefins ordin al mitropolitului și le spuse țăranilor că, dacă părintele paroh nu va vrea poate să facă slujba învierii la 5 Mai a. c., atunci țăranii să-i comunice acest fapt „prin telefon” d-lui prefect la Storojineț . . .

În comuna Ceartoria din apropierea Vășcăuților delegatul sovietului local Ioan Saviuc a luat cheile bisericii dela preotul C. Cvasnițchi, oprindu-i de a mai intra în biserică. Agitația a ajuns atât de departe, încât în ziua de 4 Aprilie a. c., sătenii au refuzat cu toții să ducă praporii și sicriul învățătorului decedat I. Grigoriuc, dacă se va cânta „Hristos a înviat” În zilele Paștelor biserica a rămas închisă.

În comuna Ispas din plasa Răstoacelor s'au săvârșit aceleași acte de anarhie. În Joia mare se adunară în curtea bisericii vreo 600 de săteni și, tăbărind asupra ponomarului, i-au luat cu forța cheile bisericii. A doua zi, Vineri, jandarmul șef de post din această comună a deschis biserica, chemând un fierar și preotul Areiciuc a oficiat scoaterea aerului și așezarea mormântului. Sâmbătă în 30 Martie a. c. a intrat o mulțime de răzvrățiți în biserică, au ridicat din mijlocul bisericii Mormântul Mântuitorului așezat de preot, săvârșind

astfel un nemaiauzit sacrilegiu. În Dumineca Paștelor preotul a fost oprit să între în biserică. Răsvrătirea din această comună dăinuește și astăzi.

În comuna Stăneștii de Sus pe Ceremuș răzvrățiții au închis biserica din ziua de Joia mare, oprind pe oricine să între în ea. Preotul Antonie Tofan descrie într'o impresionantă scrisoare teroarea și anarhia deslănțuită în această comună. „Bunul creștin și cetățean de ordine Nicolae al lui Ioan Țopa“ — scrie părintele Tofan — „a fost **asasinat** de răzvrățiți, fiindcă a susținut sărbătorirea Paștelor pe ziua de 31 Martie a. c. Trăim în completă anarhie“, continuă părintele Tofan. „Oamenii de ordine, preoții și toți conducătorii buni și loiali sunt amenințați cu moartea. Chiar și copiii, elevii școalelor primare, refuză de a spune rugăciunile cu „Hristos a înviat“ ... Autoritățile nu ne iau în apărare, nici cele administrative, nici cele judecătorești, nici cele militare și de siguranță ...“

Aceleași lucruri s'au petrecut în comuna Bărbești, unde preotul C. Andriiciuc arată că biserica a fost închisă de sovietul satului din Joia mare ; tot astfel în Zeleneu unde bolșevicul Vasile Lepcan i-a luat cu forța cheile bisericii preotului Teodosie Mardarie ; în Călinești pe Ceremuș preotul I. Hleuca a fost oprit să îndeplinească slujba bisericească în preajma Paștelor ; tot astfel în comuna Măreniceni din plasa Răstoacelor, în comuna Carapciu pe Ceremuș, în Zamostea, Vilauea etc.

În legătură cu aceste mișcări anarhice, îndreptate în primul rând împotriva noii orânduiri pascalicești, să reținem că cei ce le-au pus în scenă și le întrețin, urmăresc de fapt țeluri mai mari. Nu avem în fața noastră numai o mișcare, să-i zicem antibisericească ; temeiurile și rosturile ei sunt de natură evident politică. În alt articol vom vedea, la fel cu date și cifre, cum e sabotată și distrusă cu sistem școala românească din Nordul Bucovinei. Planul distrugerii a tot ce este românesc în aceste părți ale Bucovinei e în plină aplicare, metodic și sigur. Iar noi polemizăm ! ...

Maur

Enescu

Cu prilejul concertului dat la Suceava

„Ai văzut vreodată insulele din mările grecești? Se înalță pe țărmuri, drepte, goale, aride, fără o pată, fără un copac. Siluete puternice se profilează pe cerul și pe marea nemărginit de albastră. Aș vrea să mă inspir dela natura aceea; să scriu o muzică *esențială*, încă mai sobră decât aceea a lui Gluck, o muzică de contururi simple și mărețe“... — sânt cuvintele cu cari Enescu își împărtășia cuiva (= Em. Ciomag, *George Enescu* în „Convorbiri literare“ 1915, 625—626) intenția de a crea muzica pentru *Edip al lui Sofocle* (operă care astăzi e fapt împlinit).

Dar acestea s și cuvintele cu cari, cel ce le rostia, se caracteriza pe sineși! În adevăr așa l-am văzut crescând pe marele nostru maestru în concertul de deunăzi: plutiri de grandioase siluete insulare pe oglinda celui mai liniștit clasicism elin!...

Critica, de mult acu, ni-l vestia așa, pe acest adept al artei *liniștite, nobile, senine* (Ciomag, *ibid.* 619). Căci Enescul nostru, fiind, după aprecierea decanului criticii muzicale franceze Pierre Lalo, „unul dintre cei mai iscusiți și mai expresivi violoniști ai epocii noastre“ (Alfred Alessandrescu, *George Enescu compozitor* în „Muzica“ An. III 1921, 101), e dintre artiștii „la cari virtuozitatea tehnică nu e decât un mijloc, nicidecum un scop; și sub acest raport stă, fără îndoială, deasupra tuturor prin puternica sa personalitate muzicală“ (Pseudonimul *Alfa* în „Muzica“ III 99). Deci valoarea intrinsecă muzicală a piesei îi domină cântecul cu o suverană grație. Și nu oricine s'ar încumeta să ofere publicului mare (ceea ce poate va să zică: publicului profan) muzica înaltă în liniile unei atât de sobre interpretări cum o dă *muzicianul* Enescu. Cineva își spunea impresiile din audifia acestor interpretări cu o mărturisire pe care pare-că ai mai fi auzit-o undeva¹⁾: „muzica lui, ca orice altă muzică serioasă, trebuie auzită de mai multe ori“...

Desigur „trebuie auzită de mai multe ori“, de nesfârșit de multe

¹⁾ D. p. la Em. Ciomag („Conv. lit.“ 1915, 627), atunci când ni se vorbește de însăși opera compozitorului Enescu, sau la Alfred Alessandrescu în aprecierea Simfoniei a 3-a de Enescu: „Această simfonie nu e desigur de așa natură ca să permită chiar melomanilor celor mai pricepuți să aprecieze dela o singură audifție frumusețile ce conține“. („Muzica“ III 107).

ori, — dar, din alte motive, se pare... pentrucă răstălmăcirea izvoarărită din vioara lui Enescu — constituie un miragiu, care rănind adânc și fiind în acelaș timp singurul remediu al acestei răniri, cere pentru totdeauna, *de nesfârșit de multe ori*, remediul!

Și totuși cât de perfect asimilat se dublează în violonistul Enescu olimpica lui sobrietate cu cea mai fragilă grație! Rămâi uluit de această miraculoasă împerechere a *sensitivului* Enescu de structură aproape feminin din gingașă ¹⁾ cu *prometeicul* Enescu de vulcanice răscoliri.

Deci iar un miragiu, și da capo al fine un singur șir de miragii în tot ce întrupează acest genial: Copil-minune care la vârstă de 11 ani termina conservatorul din Viena cu unanimă distincție, obținând cel mai înalt premiu „Gesellschaftsmedaille“, enfant prodige care în vârstă de 16 ani debutează la Paris ca compozitor cu *Poema română* (executată de Edouard Colonne), vultur care se ridică vertiginos la aceleași înălțimi ca virtuos al vioarei, ca compozitor („dând, nu creațiuni ușoare... ca cei mai mulți virtuoși de seamă, ci opere de adevărat muzician“ P. Lalo, „Muzica“ III 101) și ca maistru al orchestrei ce a uimit lumea mare în Franța, Olanda, (Amsterdam și Scheveningen), Italia (Roma) etc. — ba de curând și *Lumea Nouă* de peste Ocean fremăta de faima numelui său — atât prin desăvârșita stăpânire a masselor instrumentale, cât prin fenomenala sa memorie („unică aproape“ căci „el posedă partițiunile interpretate până în cele mai mici amănunte“ — „Muzica“ III 100 și memoria sa „ar putea fi citată drept un fenomen“ Maximilian Costin, *Violonistul Enescu*, „Muzica“ III 113).

Când în 1921 revista „Muzica“ îi cerea câteva șire, atunci, cu o atât de grandioasă modestie — criteriul adevăraților *mari* — nu despre muzică stăruia să vorbească, ci *Despre Muncă* (vezi „Muzica“ III No. 5—6), despre sfânta religie a muncii. „Să te odihnești de muncă — prin muncă“ — ne învață el, apropiindu-se cu acest dicton de mărgăritarele moștenite, exact la fel, din cel mai etic suveran al muzicii, Beethoven, și apropiindu-se, iarăși, de neîntrecutul „predicator al energiei morale“, Thomas Carlyle, propagandistul religiei de *Muncă, sinceritate, tăcere*...

¹⁾ ... în lumea tonurilor sale „nemărginita grație feminină strălucește prin mii și mii de fețe“ (Ciomag, loc cit. 619), încât unii l-au găsit chiar „prea feminin pentru severele cap-de-opere ale muzicii clasice“ (ibidem).

Creatorul Enescu, care și-a afirmat definitiv personalitatea muzicală cu *Cvartetul pentru coarde în mi-bemol*, cu „formidabila” a 3-a *Simfonie* de proporție dantescă¹⁾ (Alfred Alessandrescu, loc. cit. 104, 107) și cu recentul *Edip* ce stă să-și reverse generositatea asupra întregii umanități... Enescu, creatorul muzicii noastre înalte, el primul simfonist român, — numără azi aproape cinci decenii de viață, L-am avut în față-ne strălucind într-o Apollonică vigoare trupească.

Și când îl vedeam încunjurat cu atâta unanimă adorație a celor de față, uitam aproape că-i al nostru... și toate uitările i le iertam...

Leca Morariu

○○○○○○○○

Scrisoarea unui luptător pentru independența din 1877

D-l Partenie Sireteanu, savurosul cronicar care își depăna deunăzi cu atâta farmec ale sale *Amintiri din războiul pentru independență și altele*... 1877—1927 (Cernăuți 1927), ne pune acum la dispoziție următoarea scrisoare=rectificare venită dela d-l Dr. Ilie Gherghel, camerad de arme al d-lui P. Sireteanu în 1877:

Dragă Pafnute²⁾,

București în 26 Iulie 1927

Am primit broșura³⁾ Ta cuprinzând dulcele amintiri ale finereții noastre romantice și patriotice și Te felicit a Te fi avântat pe plaiul scriitorilor în proză, ca să nu zic „prozaici”. Poți acum să zici și Tu: Et in Arcadia ego!

Ai redat destul de bine atmosfera timpului până la amănunte. Le cetește cu plăcere oricine, iar mie mi-o făcut o mare bucurie.

Am și eu de gând să-mi scriu memoriul vieții mele, și atunci aș avea de îndreptat ceva din expunerea Ta, și anume, că eu, singurul dintre voi n'am fost bucovinean, și că părintele meu n'a fost printre reclamanții contra înrolării în vrâstă așa fragedă de 16 ani. Este și acesta un titlu de glorie pentru răposatul meu Tată, carele, fie c'a apreciat avântul meu patriotic, sau din cauza severității și mândriei sale caracteristice, n'a înțeles să-și reclame fiul.

Mi-ar face plăcere, dacă ai mijloci să se rectifice cele arătate în „Junimea literară”⁴⁾...

Cu frățescă dragoste
Dr. Ilie Gherghel

1) „S'a spus în diferite rânduri că cele trei părți ale simfoniei ar reprezenta Pământul, Infernul, Cerul” (A. Alessandrescu).

2) Nume prietenesc, în loc de *Partenie*.

3) P. Sireteanu, *Amintiri din războiul pentru independență și altele din trecutul meu, 1877—1927*, Cernăuți 1927.

4) Amintirile d-lui P. Sireteanu apăruseră în „Junimea literară” 1927.

Drumuri cirebire

Carnet istroromân *)

Susn'evița 20 August 1927

Și chiar din zori de zi o pornim cu continuarea vânătorii de fotografii. Vânatul e minunat: Moșul Ive Scrobe ¹⁾, de 82 ani vârstă, unul dintre puținii bătrâni cari mai poartă strămoșescul *coromacu* (= comănac) și nu, ca lumea de astăzi, *crilașu* (= pălărie) sau *ba-retu* (= caschetă). Păcat numai că moșul Ive nu știe spune *ștorî* (= povești).

— Nu săm io bur de spure! (= Nu-s eu bun ²⁾ de spus povești) — declară el gata-gata să-ți înfoarcă spatele. Și nici intervenția cutărei băbuște: — Se-l' davureț be, ie v-a o mușate pārco-lîe spure (= Dacă-i veți da de băut, v'a spune o jâtie frumoasă) — nu-l poate convinge c'ar fi știind povesti ceva. La fotografiat însă stă cu o duioasă bucurie, bucurie amărită numai de jena hainelor sale, cari is tot un petec. Și dacă totuși (și fără de poveste) îl inviți la un păhar de vin, ți-a mulțumi foarte grăbit, făgăduind că va veni „preste ceate zi“ (= poimâne ³⁾); acum e zorit, fiindcă „mere ăn braide“ (= merge în podgorie, la vie), să vadă cum și ce se lucrează. Ba lucră chiar și dânsul singur; și-i de-a mirarea câtă vlagă trăiește în acești mucenici, cari n'au altă hrană decât *cumpir* (= cartofi) cu frunze de *radicî* (= lăptucă, marule) și *păre* (= pâne) sau *palenta* (= mămăligă), iar za *posorbi* (= sorbală, de sorbit) *cafelu* (= cafea neagră bine rărită).

Dăm apoi o raită pe sus, prin stâncăretul de deasupra Susn'eviței. Ai vrea să prinzi de aice o vedere generală a satului, dar casele întorc într'acoace numai prozaici pereți orbi. Luând-o apoi din chiar capătul satului, nimerim drept la casa ⁴⁾ lui Ioje Cărțulici al nostru.

*) Continuarea paginilor din „Făt-frumos“ 1929, 32—37.

¹⁾ Vezi-i chipul în „Făt-frumos“ 1928, 10.

²⁾ Adjectivul *bur* are și accepțiunea „capabil, în stare“ (cf. „Făt-fr.“ 1928, 123): „manca bur nu-ști de poidi-me“ (Pușcariu, *Studii istroromâne* I 7/33) = nici să mă mănânc nu ești în stare; „tu-ști mai bur de mire za mna“ în *Lu frați noștri* 32.

³⁾ Gradația e: märe (= mâne); ceate zi (= poimâne); preste ceate zi (= poi-poimâne); asteză; ier (= ieri); ater (= alaltăieri); preste ater (= hătalaltăieri).

⁴⁾ Vezi-o în *Lu frați noștri* 31.

În fața umilei căsuțe cu ferești oblonite, un întreg sobor de copii fojgăind printre cele două-trei cotarle de căței și printre hămesita grămadă de *pure* (= curci), cari stau să-și apuce mâncarea. Doi băiețași și trei fetițe se zbenguiesc cu atâta bucurie în hârjoanele lor copilărești, de nici nu bagă'n seamă că oameni streini și-au făcut printre dânșii apariția. Ba iată-ne acum cuprinși în vârtejul acestei hărmălaie copilărești: — Litratei-ne gospodine, litratei-ne gospa (= Fotografiati-ne domnule, fot. doamnă)! — prind a cânta cu toții în cor, când dau cu ochii de meremeturile fotografice.

Putea-s'ar să rezști acestei năvale de rugăminti? Iar băiețașul mai răsărit, putea-rear să renunțe la cățalandrul lui, pe care acum la fotografiat, îl ia în brațe, atenție răsplătită de biata javră cu dese ștersături de limbă purtate pe la buzele ocrotitorului său. Și numai vajnica gospodină de-o șchioapă, de colo își vede înainte de treabă, neostoid din curățitul cartofilor pentru mâncare. În adevăr pare că grija întregii case se bizuie numai pe această sirguitoare minusculă bucă-tăreasă, care-și face datoria cu gravitatea celei mai veritabile menajere. E Marița Scrobe „nuca (ali nepota) de Cărțulichi“ (= nepoata lui C.) și numără 9 ani în capăt! Ba, cu acca impresionantă precocitate de copil îmbătrânit în mizerie, nepoata stătosului Cărciu ne va servi un șir de informații. Întâi: — Nonu a mes la Uțca (= Bunicul a mers la Monte-Maggiore) — după un sac de merinde filologicești lăsat de noi acolo.

— A mes cu pițorele, che n-aren asir. Cam patru pre zeț va veri. (= A mers pe jos, că n'avem asin. La cam ora două va veni). —

Ba chiar și-o știre despre școala de aice: — Un an am finit anț, ăń Valdarsa, la școla. Am mețat samo talianschi, che n-am vut maiestru; che maiestru Țlavina murit-a (= Am finit un an aice la școala din Susn'evița. Am învățat numai italienește că n'am avut învățător, că învățătorul Țlavina murise). — Și fiindcă stăruim asupra învățătorului Țlavina, vom fi asigurați că: — Bur a fost cu fețiori Țlavina (= Bun a fost Țl. cu copiii). —

Avem apoi prilejul să ne orientăm asupra atâtor lucrșoare și unelte gospodărești: *sapunu*⁵⁾ (= sapa) cel triunghiular, o *spărta*⁵⁾ (= coș, coșarcă, — împletită și cu mănunchiu), *căbălu*⁵⁾ (= ciubăr) etc.

Casa inșai, pare și mai scundă, și mai înegrită de fum, în

⁵⁾ Vezi-le în menționatul clișeu din *Lu frați noștri* 31. — *Sapunu* se vede și'n clișul pg. 50 din *Lu frați noștri*, iar *spărta* se vede foarte bine la pg. 92. ibidem.

atâta sărăcie a ei. Tradiționala *cadere* (= căldare, ceun) atârnă în *cadine* (= lanț) deasupra spuzei de cenușă, și fumăria te apucă ostru de ochi. Un greieruș își toarce sub *ogniște* (= vatră) firavul cântec, evocator de vraiste și de singurătăți...

Cum stai apoi să te orientezi asupra întregii întocmiri gospodărești, întri și'n *dvor* (= grajdul). Plodurile se țin când după minunea aparatului fotografic și sinceritatea copilărească izbucnește delicios de naivă. — Litratiți *vaca* (= Fotografați vaca)! — te îmbie atâta frăgezime a glasului și atâta rugăciune a unei perechi de bici ochișori necăjiți... Iar „vaca” îi o biată văcuță în miniatură, care cu un oropsit de bouf e urgisită să suporte și insectele parazitare ale găinelor, grajdul fiind într'una și găinărie...

Și scâncetul „litratiți=ne, gospodine profesore” (= fotografați=ne domnule profesor) te urmărește în cor, cântat de câteși cinci glăsurelele deodată.

În dosul casei începe apoi coasta muntelui: un dezolant stâncăret pleșuv, în care o *cerișne* (= un cireș) și *brestu* (= un ulm) agonizează luptând cu setea și cu arșița.

— Nonu a pus țaste lemne; ma nu s=a cațat, che nu l'=a fost ploie. N=a ploit ure patru miseț (= Bunicul a pus copacii aceștia; dar nu s'au prins, că n'au avut ploaie. N'a ploat vre-o patru luni) — te lămurește unul dintre ahtiații fotografiatului.

Și cu același alai de extravagante giumbușlucuri copilărești și prin asurzitorul *lătrat* de *pure* — căci **purele latru* (= curcele *latră* — zic Cirebirii despre gurluitul curcilor), și *anche șchiauchescu* (= și încă mai și chiorcăie) — o pornim înainte, pentru a prinde în plăcile fotografice cât mai multe aspecte. Susn'evitene: „un brentar carle porte apa cu asiru”⁶⁾ (= un om care cară apa cu asinul — asinul purtând apa în două mari donițe fixate deoparte și de alta a samarului; pe suprafața apei se văd *grane* de *hrast*, deci crengi de stejar, cari domolesc cobălțăirea și revărsarea apei); un car cu boi fără coș, numai cu telegile goale, deci aidoma ca prin părțile noastre; un grup de pojodic susn'evitean cu un oarecare Ludo Șcalir în frunte, lângă crucea din fața vechii case parohiale (și acest Ludo Șcalir, ciung de-o mână, te răsplătește cu atât de binevenita făgăduință: — Hvala mușat, gospodine, che n=aț litratu facut; v=oi și io o ștorie spure (= Mulțumim frumos, d=le, că ne=ați fotografiat; v'oi spune și

⁶⁾ Vezi chipul unui astfel de brentar cu asinul în *Lu frați noștri* pg. 62.

eu o poveste) — ; și alte câteva case, tocmai de prin celalt capăt al satului. Până ne pomenim în fața unei mari clădiri cu etaj, pe frontispiciul căreia se cetește : *Scuola-Popolare-Imperatore-Traiano* cu subtitlul ȘCOALA ! Dai să zărești ceva prin fereastră . . . Bănci goale ! Bufnești una din cele două uși din față ; se deschide. Intrăm buluc, cu droaia de copii după noi. Foștii și presumpțivii elevi prind a cociobăi printre hârtii, încât tot singuri rămânem, atât de singuri cum ne doriām, ca să putem ști ce se face și, poate, ce *nu* se face în această școală ! . . .

Pe masă o carte ! *Camillo Alberici, La storia nostra, Per la quarta classe elementare*. De jur-împrejur tablouri murale, cu somatologic, cu lecții de salvare la inec ; cu Domul dela Milano, San Pietro dela Roma, Panteonul Romei, San Marco al Veneției. Și apoi propaganda națională în tablouri : *Per la Patria*, — fiul, soldat, întors rănit acasă, în brațele lu maică=sa și ale tatălui (care, bătrân și nevolnic, e și el militar). Dincolo un Aron Pumnul, un Gheorghe Lazăr italian, și mai mult chiar decât atât, implacabilul carbonar ge-novez : *Giuseppe Mazzini esule a Londra fa scuola ai piccoli emigranti italiani* (Subtitlu : *Amore fra Connazionali*) ! . . . Da ! Din acest fel de școală poate odrăsli și acea conștiință națională pe care o dorim și noi crescută mare . . . Tablourile poartă eticheta *Dono della Società nazionale Dante Alighieri* și stampila *Scuola elementare di Valdarsa*.

Alături de propaganda pentru întărirea sufletului italian, școala aceasta, cu albi pereți prietenoși, vădește însă și râvnă cu adevărat italiană de a spori simțul artistic. Un armoniu cu un maldăr de piese muzicale între cari obligatoriul (se pare) *Canzoniere per le Scuole Popolari della Venezia Giulia compilato dal maestro Salvatore Dolzani*, Fascicolo II (cu *Inno nazionale* : „Fratelli d'Italia“ ; cu popularul imn al lui Garibaldi „Si scopron le tombe“ ; — *fascia* încă n'o găsim în acest repertoriu muzical. De altfel, avem impresia, că salutara *fascie*, ale cărei miraculoase urmări se vădesc pas de pas în Italia lui Mussolini, nici nu practică mai puțin trainicul procedeu al octroării, ci se lasă parcă a fi dorită printr'o bine ponderată quasi-discreție). Ba și „arta plastică“ se învrednicește aice de-o apreciaabilă atenție. Un grup de mulajuri în teracotă înfățișează aidoma casele din partea locului, cu multe din amănuntele lor chiar, — cu pitorescul cămin în chip de turnuleț⁷⁾, cu cerdacuri și *baladururi* (cerdac des-

⁷⁾ Vezi-l d. p. în clișeul din *Lu frați noștri* pag. 74.

chis, neacoperit), ridicate pe boltituri de beciuri⁸⁾, cu acoperiş de *jlipfi*⁹⁾; ba printre micii modelatori ai lutului s'a aflat unul care să avanseze chiar şi până la imitarea fiinţelor vii, năclăind un căluţ de lut cu coadă de peri veritabili şi cu ochi de *brin'e* (ialovăţ negru)! Alături de secţia mulajului apoi stau lucrările încrestate şi cioplite în lemn, între cari — iar atât de caracteristice piese etnografice — o serie de unelte, în specifica lor formă a acestor ținuturi: un *sapun* (= sapă) în trei cornuri; *cosiru* (un sătâr încovoiat în chip de cârlig ori de secere, pentru tăiatul crenguţelor finere de pe trunchiurile sau crengile groase); *cosa* (= coasa) în proporţiile de aice şi cu mănunchiuri pentru ambele mâni, şi celelalte, așa cum ai apucat a le vedea în realitate chiar numai până acum. Uimitor de iscusit însă e un peștișor săpat în lemn, cu tot cu aripioare, cu coadă, cu bronhii, cu ochi şi botişor zugrăvit în cerneală. Din numele autoarei scris cu creionul poți descifra doar numele Giovanina. Școală *activă* în cel mai bun înțeles al cuvântului deci. Dar nu *activă* și pentru Cirebirii noștri!... Căci Andrei Gîlavina de doi ani doarme în cimitirul dela Pola, și cu el odată a încetat și puținul învățământ românesc despre care Emil Riegler zicea de curând (în „Ideea Europeană“ An. VII Nr. 178 din 15 Nov. 1925): „Iar învățătorul și primarul din Susgnevizza (= A. Gîlavina) a prins momentul istoric al alipirii Istriei către Italia și a trecut cu frunțașii Ciribiri la fascism și i-a unit pe toți din patru comune slovene¹⁰⁾ într'una românească. Flăcăii Ciribiri și-au pus cămeșile negre, bătrânii și-au întors jocul. Italienii au recunoscut naționalitatea și au aprobat și o școală românească, dar... Dar nu ajunge numai zugrăvirea numirilor de Școală, Primărie sau Ospătărie pe care, nici schimbarea numelui slavon în italian și apoi în roman: Susgnevizza, apoi Frascatti, azi Val d'Arsa. Cu toate silințele lui Gîlavina, cu toată recunoașterea oficială a școlii româno-italiene, copiii Ciribirilor nu pot învăța la școală nici măcar italiana obligatorie¹¹⁾, deoarece părinții lipsiți de mijloace îi rețin la lucru. Cât despre limba românească, fiind mult diferită de dialect, e greu de învățat¹²⁾ fără inițierea dascălească. Puținele cărți românești avute de Gîlavina mucelesc prin dulapurile școlii, căci n'are cine le tălmăci. Și de când

⁸⁾ Vezi *Lu frați noștri* pg. 66, 70, 75 și 78.

⁹⁾ Vezi *Lu frați noștri* pg. 59, 78 și 94.

¹⁰⁾ Citește: *croate*.

¹¹⁾ De sigur și... din păcat... o simplă iperbolă a lui E. Riegler.

¹²⁾ Nici n'ar trebui să fie acesta scopul școlii *istroromâne* (nu dacoromâne)!

a murit Glavina, și flacăra românismului amenință să se stingă în umila ei pâlpâire. El era singurul dascăl al Ciribirilor putând învăța pe copii românește. Dintre Ciribiri deabia dacă vor fi trei oameni ¹³⁾ putând citi o carte românească azi ¹⁴⁾.

Pleci cu sufletul legănat între tristeță și nădejdi de mai bine, din această școală *nouă*, școală care chiar în dacoromâneasca noastră își zice ȘCOALA (istroromânește ar fi să se cheme ȘCOLA), — și'n care până la desrobirea cea mare a neamurilor din 1918, năpădisese urâta buruiiană slavă, aceeași care stă să înăbușe sonoritatea romanică a graiului cirebir. Alt suflet, de sigur, stă acum aice strajă și la căpătâiul acestuilalt nucleu de lafinitate italică; generosul suflet care, la fine de an școlar, se vede, le adresa elevilor următorul bun=rămas scris cu slovă foarte caligrafică pe tabla școlii: *Addio scuola mia, addio bimbi cari!*

Fiorentino.

.

După prânz, în toiul celei mai cumplite arșițe, moșul Ioje Cărțulici îți bufnește de pământ sacul cu mai toată literatura istroromână, începând dela Miklosich și încheindu=se până la alde Emil Riegler și Pușcariu (vol. II). L=a adus *pre hărbăt* (= în spate) și *cu pițorele* (= pe jos) din Ucița până aice! E în adevăr uimitor câtă vi=goare stăruie în acest neam crescut din stâncă! Îi comunică cele văzute și isprăvite pe ziua de astăzi . . . — Șteptaț o mârvițe (= Aș=teptați oleacă) — zbucesște bădica Ioje, gâfâind de drum și năduf. Se învârte într'un picior și iese glonț din casă. Dar iată=l iarăși în pragul ușii. Și, cu fața zbârciog de răs, îți întinde . . . un peștișor și un revolver de lemn. Revolverul e cu osebite iscusit cioplit, utilizând cu mare ingeniositate cârjoaia și nodurile firești ale lemnului. Școala Susn'eviței face deci școală! Iar ghemotocul de vine și de musculatură, care=i Cârciul nostru, chiar și după opt ceasuri de acățărare printre bolovanii și steiurile Montelui=Maggiore are grija de a=ți pro=

¹³⁾ Aceasta, nu iperbolă, ci o teribilă exagerare a lui E. Riegler! Chiar școala italiană îi înlesnește să deslege cu destulă facilitățe ortografia dacoromână. (Dovadă scrisorile istroromâne — facsimilate — din *Lu frați noștri* 82, 121, 160).

¹⁴⁾ . . . Și cel puțin în subsol ne facem datoria de a cita și concluzia lui E. Riegler: „Prestigiul României ar cere ajutorarea fraților prin conducătorii noștri culturali. Dar când s'au gândit vcodată Statul sau instituțiile noastre naționale să trimeată prin păraginile valdarseze pe oamenii noștri de bine într'o misiune? Când s'au gândit falnicii noștri episcopi catolici români să le trimeată și Ciribirilor, frați catolici, un preot român, după care tânjesc de veacuri? . . .

cura chiar imediat niște biete lucrușoare, despre cari știe că-ți pot face bucurie! Răsplata bănească e evident prea puțin pentru acest fel de sânguire. Păharul de vin îl cinstește cu vorbele: — Neca fie cum noi mislin! Și sufletu reș da che șa va fi! (= Fie după gândul nostru! Și mi-aș da și sufletul că așa are să fie!) —

? ? ? . . .

Ba lui Cârciu nu-i place nici numele *Valdarsa*, care vrea să înstrăineze vechea numire *Susn'evița*. Și face și el confuzia — cu rentă azi pretutindeni — de a pune păcatele războiului pe seama noii stăpâniri, care ea singură ar fi vinovată de greul trai al zilelor noastre. Avem așadar destulă bătaie de cap cu acest ireductibil de incendiar Român Cirebir.

— Și câte case ăș anța, ă n Valdarsa? (= Și câte case îs aice în V.?) — îl mai întrebi cicălindu-l cu *Valdarsa* în loc de *Susn'evița*.

— Io mislesc borke ăș căta, căț an' am io. Ure sesdeset și cincî. Și toț smo Rumuni ca și iel'! (= Cred că-s poate pe atâtea, pe câți ani am eu. Vre-o 65. Și toți sântem Români ca și d=voastră!) — încheie bădica Ioje tronfându-ne și rîzând cu toată fața.

Strada din fața casei fojgăie de mai intensă circulație a înserării. Vite și oi, unele chiar bine ținute, se întorc dela pășune. Un cârd de fete se spetesc sub povara *brentelor*. Un car cu boi aduce și el apă dela *potoc*. Iar *purele* (= curcile) împânzesc tot drumul, alergând ca niște husari chercești.

E Sâmbătă! Ajunul Duminecii! Ziua în care trebuie spălați chiar și copiii Cirebirilor. Desperatul răcnet al cutărei victime răsună chiar până aice. Scena e unic de savuroasă. Mama a înzăpezit tot căpușorul bălan cu clăbuci de săpun și . . . freacă vârtos, ca pentru o întreagă săptămână. În proporția frecușului sporește și răcnetul bietului pled. Iar după o operație ca aceasta, ochii spălătelului te ațintesc atât de mirați de parecă tu ai fi pricinuitorul săpunelii¹⁵⁾ și spălăturii¹⁵⁾ de adineaori!

Scara coboară veselă în zbieretele acestea și'n cele ale asinilor purtători de *brente*. Iar din pervazul ușilor părinții își cheamă copiii cu acel vocativ precedat de interjecția o!: — Oo! Frane! Oo! Ioje! — care răsună prelung și specific de nou și de pitoresc.

Leca Morariu

¹⁵⁾ Minunat prilej de semaseologie practică: „I-am tras o săpuncală, o spălătură!“.

Recensii

M. Sadoveanu, *O Întâmplare ciudată*, 1929. — O carte nouă a d-lui Sadoveanu, în dezechilibrul zilelor pe cari le trăim, este ca o lină adiere, înviorătoare de suflet, pornită din locuri depărtate și din vremuri de demult, ce nu mai pot trăi decât în amintire. Chipul D-sale de a înfățișa lucrurile și oamenii, întâmplările și învăliurile vieții, este al unui moș sfătos și uneori ironic, sănătos la trup și la minte, cu sufletul greu de aduceri aminte și darul cuvântului, îmbelșugat.

* * *

O Întâmplare ciudată ne duce în aceeași lume: lumea d-lui Sadoveanu, înfățișată prin magia aceluiaș stil pe care-l cunoaștem de multă vreme, ușor modernizat în expresii și vocabular, dar păstrându-și vechea cadență a frazei, acel ceva imponderabil și nedefinibil care este numai al scrisului sadovenesc.

Volumul cuprinde lucruri amestecate: schițe, impresii despre natură și oameni, note pe margini de cărți, amintiri personale, îndemnuri și regrete, reflexii în marginea durerilor prezentului. În toate acestea, se poate să nu găsim totdeauna pe d-l Sadoveanu. În această privință, s'au adus și obiecții volumului de față.

Fără dreptate, însă. E ciudată pretenția unor critici și recenzenți: dacă scriitorul e mereu acelaș, e învinuit că se repetă; dacă se prezintă cu aspecte noi în scris, i se spune: nu mai ești acelaș ce ești!

Totuș, și'n volumul de față d-l Sadoveanu, este tot Sadoveanu. Cine nu-l va recunoaște în „Primăvară nouă“, în „Interview cu badea Nichită“, în „Scrisoarea lui Brătescu-Voinești“, în „Pe marginea unui anuar“, în „Monument lui Eminescu“, și'n amintirile despre Slavici, Radu Rosetti bătrânul și St. O. Iosif, nu poate pretinde că și-a interiorizat opera d-lui Sadoveanu; că deci o cunoaște. Pentru astfel de cefitori, argumentările sunt de prisos.

Simpli căutători de frumuseți nemincinoase, noi salutăm și'n acest volum pe prietenul bun al copilăriei și tinereții noastre: scrisul domului Sadoveanu.

* * *

N. N. Răutu

Constantin Kirițescu, *Printre Apostoli*, 1929. — Cartea d-lui Kirițescu înfățișază, vioiu și veridic, o lume în parte, dispărută, în parte actuală. „Printre Apostoli“, înșamnă o primblare în lumea de

amintiri ale autorului despre dascăli vechi, cu apucături rămase de pomină, aproape trecute'n legendă. Dar însămnă și privire ironică asupra unor aspecte din actuala lume profesorală, plină încă, în anumite cercuri, de spirit politicianist, ba am îndrăzni s'o spunem, chiar de meschinărie și pedantism.

D-l Const. Kirițescu a putut cunoaște lumea aceasta, cu luminile și umbrele ei, mai bine decât oricare; că a și redat, sugestiv și elocvent, aspectele ce l-au impresionat din ea potrivit temperamentului său, este o dovadă de maturitate artistică destul de rară în literatură noastră actuală.

Maturitate, în adevăr: căci asta doar însămnă siguranța în tratarea subiectelor, simplitatea stilului și naturalul nesilit al scrisului d-sale. Un aer de bonomie plutește peste situații și chipuri, chiar când ele îndreptățesc șarja. Nu lipsește nici duioșia celui ce-și aduce aminte de lucruri întâmplare de demult, de oameni, buni sau răi, mai mult buni decât răi, plecați în lumea umbrelor. Peste insuficiențele „Apostolilor“, fie de natură intelectuală, fie de caracter, autorul aruncă valul îngăduinții și-i sustrage astfel și judecății noastre, poate fără prea multă dreptate, închinată către asprime și osândire.

Astfel, povestirile d-lui Kirițescu, deși amintiri, capătă o nuanță de valoare obiectivă, realmente artistică. Naturalistul care e d-l Kirițescu știe foarte bine că *supunerea la obiect* nu e necesară numai cercetării științifice, ci și creației artistice durabile, chiar când aceasta e de natură lirică.

Dar d-l Kirițescu nu e un liric: D-sa e un suflet inclinat spre umor și ironie, fără grăuntele de răutate al lui Caragiale, fără causticitatea d-lui Patrașcanu, fără spiritul de șarjă al d-lui Brăescu. Sunt calități apreciable ale cărții „Printre Apostoli“: ele îi garantează trăinicia și-i crează farmecul neprețuit.

N. N. Răutu

* * *

G. Voevidca, *Turnuri*, Poezii, Suceava 1928. — D-l Voevidca e în plină și promițătoare evoluție. După un popas de conivență pela vatra tradiționalistă (ciclul *Flageolet*) și după o pasageră diversiune pela alții, d. p. pela D. Anghel —

(strofa: Și prind apoi să cânte cu gurile de-aramă
când străzile 'n adâncuri, foșnind, din somn tresar.
Și picură pe case crâmpiele de gamă
sonor ca și mărgelile ce cad într'un păhar

ne duce deadreptul la *Ceasurile* lui Anghel, iar topica

Cald amintirea=mi rouă sub pleoape.

Mut sufletul meu lănced se strecoară...

— e perfect angheliană) — d. Voevidca, *miner al propriei sale forțe* (*Minerul*), se regăsește :

eu în adâncul meu fecund
 tot mai afund
 m'avânt
 și mă 'nmormânt... (*Minerul*)

dându=ne d. p. un imagism care poate intra nu numai într'o *Antologie a poezilor de azi* (unde totuși n'ă intrat!), ci care rămâne și într'o antologie a poezilor de mâne :

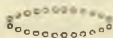
Neguri de vis vâslesc...
 Ascuțindu=se, urcă creste și muchi.
 Sate umile cad în genuchi
 în jurul bisericelor ce cresc...
 De vânt mâenate,
 întunecate
 cirezi de arbori se scurg
 agale
 spre vale
 să bea din amurg... (*Clar=obscur*).

Ba din *înmormântarea în sineși* rezultă sinteze ca aceasta d. p. :

Viața zace'n inimi ca'n sicrie (*Rugăciune*)

— sinteze cari vădesc că la baza acestei versificații e și poezie, poezie în cel mai august înțeles al cuvântului, și că efemeridele unui anumit manierism (contorsiuni topice d. p.) sau chiar incoloro clișeie („craiul zilei blând“ *Seceriș*; „în neagra ochilor tăi noapte“ *Poema ochilor*), au șansa de a dispărea. G. Voevidca intră deci în limanurile definitive.

Leca Morariu

Multe și mărunte ...

Epigramă antiboierească (1783). — În *Gedichte* von Joseph Franz Ratschy (Wien 1791), la pag. 134 am găsit epigrama: *An einen moldauischen Bojaren* in der Bukowine im Sommermond, Czernowicz 1783.

Du schiltst und sagst, ein Fremder sey
Der Vater deines Sohns. Ey, ey !
Wie kannst du doch hierüber schmähen ?
Dein Zorn ist ungerecht ; ihr Herrn
Bojaren, ärntet sonst ja gern,
Was andre säen.

Gh. Bogdan-Duică

*

Greșală de ... tipar ? Naivitate ? Ori simplu plagiat ? — Nu înțelegem care din aceste 3 perspective a intenționat să ni le debiteze „Semenicul” No. 3—4 (din 1 Aprilie c.), aranjând sub iscălitura I. Ș., alături de cea mai insipidă traducere, datorită probabil acestui I. Ș., următoarea prețioasă traducere a aceluiaș cântec de P. Rosegger, datorită d-lui V. Loichiță (și apărută în „Junimea literară” An. V 1908, 53).

Inima ni-e ca și-o harfă ...

Inima ni-e ca și-o harfă	Și al sorții deget scoate
Ca și-o harfă 'n două strune,	Iscusit din ea tropare.
Țipă 'n una bucuria,	Astăzi cântece de nuntă,
Ceealaltă jalea spune.	Mâne stihuri de 'ngropare.

Căci d-l V. Loichiță, cu intuiția unui real talent literar, înimeria atât de bine să satisfacă acea fundamentală condiție a unei bune traduceri pe care un mucalit a formulat-o drastic în popularul adagiū : Traducerea e ca femeia ; cu cât e frumoasă cu atât e mai puțin fidelă. Și viceversa.

*

Tăceți ! Vorbește ... „capitala” ! — Într-o avalanșă de prodigioase confesiuni ¹⁾ d-l M. Dragomirescu (în abia apărută și curând răposata „Săptămână literară” Nr. 4 din 13 Ianuarie 1929) se adaugă marilor exponenți ai capitalei cari pun la punct „provincia”. Provincia e de data aceasta, nici mai mult și mai puțin decât biata „Viața românească” dela Iași. Și corifeul capitalei M. Dragomirescu va cu-vânta : „Viața românească, din înălțimea ei provincială, mă va compara cu ...”. Deci „Viața românească” s'ar fi aflând într'un raport de înălțime provincială ... Față de cine, vă rog ? Față de marele M. Dragomirescu ! Mare prin ce ? Prin dogmatischele sale bizarerii din *Știința literaturii* ? ... unde ni se dă d. p. asigurarea că în *Somnoroase păsărele*, „Eminescu îi cheamă (sc. pe îngeri !!) să străjuiască somnul lebedelor” (pag. 217—218) și unde, iarăși d. p., cu gura plină de „estetică”, ni se

servespecimene de estetică a stilului ca acestea: „Explicarea prin derivație este tot atât de... antiștiințifică ca și...” (pag. 12); sau repetări moleste ca: ideea=forță care adună în juru=i minunatele=i imagini care conturează sentimentul...” (pg. 14); „are într'nsa ceva frumos, ... care nu are întru nimic a face cu romantismul...” (pg. 23); „lucru ce nu are a face cu generalizarea științifică, ce nu descrie indivizi...” (pg. 34) etc. etc. etc. 2).

(Dar pentru știința literaturii a d=lui Dragomirescu, stilisca³⁾ e un capitol oarecare îndesat în șapte pagini de știință a literaturii!!!). Provincia are deci iarăși cu-vânt să nu se emoționeze! Acest soi de ifos capitalist îl cam știm noi pe de rost! Îl știm d. p. dela d=I Paul I. Papadopol care împotriva unei argumentări atât de academice nu găsia alt contra argument decât că d=sa, Paul I. Papadopol, s'a format în „centrul culturii românești”, deci în capitală („Vezi „Făt=frumos” 1928, 100)! Și=I știm d. p. dela d. Dragoș Protopopescu, profesor la catedra de sinecure politice dela universitatea Londra=Cernăuți=Londra, Protopopescu care, elocvent ca un ven-tilator, nu discută totuși cu un profesor dela universitatea Cernăuți, fiindcă, ipsissimis verbis: „Fugi încolo, d=le! Eu colaborez la revistele capitalei! Nu pot discuta cu condeiași provinciei!” (vezi buletinul enciclicelor capitaliste ale d=lui Dragoș Protopo-pescu, deci „Dreptatea fărănimii” Cernăuți 1928, No. 3⁴⁾). Și=I mai știm acest gest capitalist și dela celebrul „decan” al facultății de drept din Cernăuți C. Rădulescu, care — să se știe și să se repete la orice prilej binevenit, — dela înălțimea mono-clului d=sale, capitalist, măsoară cultura provinciei după lungimea mașetelor (vezi „Făt=frumos” 1927, 93 și 1928, 189). — Iată de ce credem că nici provincialii dela „Viața românească” nu s'or prea fi sufocat de atenția ce=a catadixist să le=o dea iarăși un reprezentant al „capitalei”: M. Dragomirescu.

Criticul Nichifor Crainic. — Că d=I Nichifor Crainic a fost un polemist politic deopotrivă de „temut” și de „savurat”, atunci când ... când avea posibilitatea de a sfida „mascarada din Dealul Mitropoliei” ... e un fapt banal de cunoscut. Poetul N. Crainic are însă veleitatea de a milita ideologiceste și dincolo de arena politică. Dar și aice (unde singura atitudine nu poate fi decât stricta rigoare filosofică), etichetele, chiar și etichetele d=lui N. Crainic se resimt de aceeaș redondanță ziaristică: simple

1) Confesiuni cari, grație unei anumite locvacități, ajung până la mărturie atât de elocvente ca acestea: „Maiorescu însă pusese prea multe speranțe în mine, și spe-ranțe nu literare pentru că nu admitea altă critică în literatura română, decât pe a lui, — ci de altă natură: administrative, politice... Dar eram greu de maniat... Îmi oferise — abia ieșit din universitate, și încă nelenențiat, — direcția într'un minister — și refuzasem. Eu voiam să=i continuu critica, ceeace îi era profund antipatic”...

2) Asupra estetice efective a d=lui M. Dragomirescu sperăm să revenim!

3) Pe când d. p. la Ernst Elster, *Prinzipien der Literaturwissenschaft* 1911 stilistica e un întreg volum și... numai jumătate din întreaga operă!...

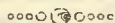
4) Număr favorit al d=lui Protopopescu, și deaceea și numărul cursurilor sale de engleză ținute la Cernăuți în anul 1928—1929. Restul cursurilor s'a ținut la Lon-dra..., fiindcă doar trăim în era „depolitizării” și'n cea a noilor dreptăți politice=sociale=culturale=economice și mai ales naționale!...

logomahii — cuvântul e chiar al d-ului Crainic — gata să mute și luia din ccr pentru a dovedi că noaptea=i beznă de neagră, foxtrotând logica după cel mai autentic catehis moscovit și drăcuind argumentul advers după tipicul celei mai pravoslavnice ortodoxii. Noua rețetă a d-ului N. Crainic (lansată de aceeași „Gândire“, care ne amenința de=unăzi cu teribilul *Manifest al „Crinului alb“*, manifest pus la punct atât de precis de d-l M. D. Ralea : simplu *rasputinism* !) este *Ortodoxismul* ! Ba de data aceasta d. Crainic, fără să vrea, izbutește să fie și umoristic, — cel puțin în angelica d-sale desinvoltură filologică : „*Orientarea* cuprinde în sine cuvântul *Orient* și înseamnă *indreptare spre Orient...*“ Noua escapadă ideologică a d-ului Crainic s'a învrednicit totuși de un anumit ecou. A vorbit creștinește *Pe marginea ortodoxismului d-ului Crainic* N. I. Rusu (în „*Falanga*“ Nr. 52 din 1 Aprilie c.), și, sintetic, despre acest *Creștinism folkloric*, Pompiliu Constantinescu (în „*Kalende*“ Nr. 5 din Martie c.). Încât d-ului Constantinescu îi revine meritul de a fi fixat și sinteza acestui fel de Nichifor Crainic : „o discuție de idei e totdeauna penibilă cu acest retor al tradiționalismului. Când vrei să-i descoperi o idee, te împiedici de o metaforă; când cauți o argumentare logică, te întâlnești cu un ziarist, grăbit să strivească pe adversar sub trivialități; iar când îi soliciți un teren de certă culturalitate și ideologie tradiționalistă autohtonă, te frăsnește cu un citat din Unamuno, din Massis sau Keyserling, când nu te biciuiește cu furia apocaliptică a rusului Berdiaieff. E imposibil să-ți dea o întâlnire urbană, fie și în pridvorul modest al unui stareț onest, dornic să frământa idei, fără delir de apocalips și iritate anateme de credincios...“

Și dacă aice, în domeniul ideologiei imuabile, ravagiile retorismului d-ului N. Crainic sânt atât de... „apocaliptice“, ce-o fi, Doamne Sfinte, în celalt domeniu, unde ortodoxistul nostru va fi iarăși la larg atunci când... când va scăpa de „mascarada din Dealul Mitropoliei“?!...

Încât — încheiem noi — și brevetele de onestitate sau capacitate psihică liberate până deunăzi de monopolul d-ului N. Crainic, vor fi fiind de valoare foarte, foarte îndoielnică!...

Leca Morariu

Pentru Libru lu Rumeri din Istrie : Lu frați noștri

Mai avem de înregistrat următoarele daruri primite pentru Cartea istroromână, care e acum fapt împlinit : 2.000 lei dela Preotul Constantin Morariu († 1927) în amintirea soției sale Elena († 1923) și fiicei sale Victoria († 1923) — ofrandă, din greșală până acum nepublicată; 1.500 lei Listă de subscripție (anonimă) a Moldovenilor transnistrienii (venită dela Tighina cu data de 28 Mai 1929); 500 lei dela d-l Dr. Isidor Bodea dir. de spital Cernăuți; 300 lei dela d-l Dr. Corneliu Gheorghian, Președ. Curții de Apel Cernăuți (a treia ofrandă a d-sale); câte 200 lei (= 5 și=lingi englezi) dela marele filoromân și romanist Dr. Kristian Sandfeld, prof. univ. în Copenhaga (Danemarca) și dela eleva d-sale D-ra Hedvig Olsen; câte 100 lei dela d-nii : Gheorghe Cârsteanu profesor Rădăuți (Bucovina), Serafim Ionescu revizor școlar î. r. Fălțiceni și Dr. Victor Morariu prof. univ. Cernăuți; și 50 lei dela d-l Dr. Rudolf Gassauer profesor Suceava. — Și apoi Lista de subscripție No. 8 prezentată de devotatul nostru prieten și adevărat om al școalei Ilie Doboș=Boca, revizor școlar Suceava (vezi pag. 70).

Cronică

Stârpenia feminismului român. — Conferința ținută în 15 Aprilie c. de d-ra prof. Irina Balmoș la „Asociația p. emanciparea femeilor“ din Cernăuți, a fost după atâta feminism incendiar — un foarte binevenit duș de trezire. Vorbind d. *Probleme de educație engleze și americane*, distinsa noastră conferențiară a arătat că mișcarea feministă dela noi, așa cum o înțeleg grupările cele mai recente, cu tendința de a o introduce pe femeie chiar și'n politica militantă, e fals îndrumată: Tendința aceasta nerăspunzând nevoilor noastre, fiindcă legislația română a creiat pentru femeie o situație de egalitate cu bărbații în fața legii și nu prevede d. p. o specială și inferioară salarizare a funcționarilor feminini.

Femeile engleze și americane au luptat pentru obținerea drepturilor politice și au nizuit cu orice preț să intre în Parlament pentru a-și aranja situația juridică și cea materială. Și dacă au și reușit să cucerească o parte de izbândă, totuși în Anglia situația femeilor căsătorite este mult inferioară situației dela noi, iar pentru America conferențiară citează ca exemplu situația profesoarelor, cari sunt supuse de drept unor restricțiuni extrem de simțitoare cum este celibatul, salarizare mai mică, deși li se cere muncă egală cu bărbații colegi! Atitudinea Englezelor și Americanelor este deci explicabilă și justificată.

Dimpotrivă în România femeii i s'a creiat o situație care nu reclamă luptă, ci care-i permite femeii să se dedice menirii ei mai firești, alinare de dureri și răspândire de cultură. Dacă totuși femeia se simte îndreptățită să reclame un mai vast câmp de activitate atunci n'are decât să-și îndrepte privirile către asistența socială și către problemele de educație. Conferențiară încheie deci propunând Asociației, ca un început de activitate rațională încercarea de a introduce la noi două puncte principale din programul de educație englez și american ș. a. *Conducerea spre vocațiune și Educația adulților.*

Schișând apoi programul acestor noi îndrumări pentru „feminismul“ nostru, d-ra I. Balmoș ne-a dovedit că alături de atâta feminism impostor, ar mai putea ființa chiar și la noi un feminism al realităților.

Moș Irimie

Omagiu „postum“ Regelui Ferdinand ! — D-l Al. Gir. (din editorialul nostru) e deci măhnit că, în seria atențiilor oficiale, Bucovina nu s'a învrednicit nici batăr de o atenție filatelistă. Dar cum să mai încapă și cea mai istorică provincie românească în competiția măririlor oficiale, când d. p. marca de 10 lei din seria „Unirei Ardealului“ trebuia să eternizeze următorul adevăr istoric : în fața Măria Sa Vodă Ferdinand, Încoronatul, iar în fund, f=te departe în fund (aproape absent de departe) d-nii Maniu și Vaida ! Mărci jubilară cu Putna mormântului lui Ștefan, cu Cetatea Sucevii, cu Panteonul Moldovei dela Rădăuți, cu Voronețul artei noastre plastice ? Dar cum să sfidezi, tu *mică* Bucovină, mărimea unui **MINISTRU** ? !

*

Mai multă grijă pentru trecutul nostru ! — Bătrâna bisericuță de lemn dela Mămăieștii-Noi, declarată monument istoric (la 1773 Dosoftei Herescu o mută dela Vladu-Vlădichii la Mămăiești), se pare că trebuie să ajungă o victimă definitivă a ploilor . . . Aceasta în țara unde exportul draniței e atât de mare, încât nu mai rămâne nimic pentru acoperitul bisericilor noastre ! . .

Biserica dela Mămăieștii-Noi

Enescu la Suceava. — Pentru a doua oară acum (prima descindere la Suceava a avut loc în 19 Mai 1923) Enescu s'a oprit (în 29 Aprilie c.) și la Suceava. Știm că legături de ordin intim și vraja amintirilor din copilărie îl leagă de Suceava, precum obârșia lui jumătate-bucovineană îl apropie de Bucovina, — de „Bucovinenii

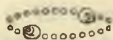
noștri“ zicea el însuși. Înțeleserăm însă din foarte rășveditele cuvinte ale maistrului că nu numai motive de ordin personal îl determinau să cinstească Suceava cu atenția sa : „Să ne oprim *cel puțin noi*¹⁾ în în aceste uitate cuiburi ale noastre... Suceava, Hotin..., fiindcă=s ale noastre“ — erau cuvintele lui chiar deunăzi. O cinștire ca aceasta e reciprocă !... Suceava oficială îi rămâne însă totuși îndatorată lui Enescu, iar noi urmează să=i mulțumim cu alt prilej pentru neuitatele imprșsii ce ni le=a dat vizitând Muzeul Sucevii (cu secția Porumbescu !) și cele câteva monumente istorice din Suceava (Cetatea, mănăstirea Sf. Ioan și Zamca) și dinjurul Sucevii (mănăst. Dragomirna și biserica lui Ștefan Vodă dela Pătrăuți).

*

Dar celalt monument al lui V. Bogrea ? — Familia neuitatului V. Bogrea, în frunte cu harnicul M. Gr. Poslușnicu ne invita pe ziua de 14 Aprilie c. la o pioasă comemorare săvârșită deasupra mormântului celui ce=a fost marele savant și totuși și poet V. Bogrea. Știm că serbarea s'a desfășurat cu toată vrednicia cuvenită. S'a desvălit chiar și=un monument al lui V. Bogrea. Deaceea ne întrebăm din nou : Dar celalt monument al lui Bogrea, monumentul mai trainic și mai scump al operei sale, când și de cine va fi inaugurat ? Și dacă publicarea postumă a operei lui științifice implică atâtea dificultăți tehnice, — un cât de modest mănunchiu de versuri ale lui, cuprinzând cântecele de singurătate și de durere, și scânteitoarele epigrame, un astfel de monument cel puțin, nu și=ar avea oare locul de cinste între atâtea versificație stearpă a „viitorului“ . . . și a tuturor viitorurilor din vitrinle noastre ?

*

A murit Ion Gorun. — A murit Ion Gorun (= Alex. Hodoș 1863—1929), scriitor în temeiul talentului, dar și al voinței sale — și nu odată voința i=a covârșit talentul. Caracteristic e chiar faptul c'a șovăit între atâtea preocupări publicistice : nuvelă (nici versurile n'au putut lipsi !) — prelucrare — traducere — teorie a stilului — militantism efemer cultural=social . . . Operă prin excelență utilă, din care însă nu s'a putut degaja sinteza unei individualități ; — fapt confirmat și cu prilejul morții lui, când în tot ecoul periodicilor noastre abia dacă s'au îngălat câteva șire sarbede cari nu știau să spună cine=i Ion Gorun.

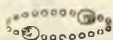

¹⁾ Un... delicios „cel puțin noi“ !

O statistică elocventă. — Statistica cititorilor din cartea *Lu frați noștri* e sub multe aspecte un foarte elocvent barometru. Ne lămurește întâi ce fel de ecou poate trezi o acțiune bucovineană. Ba sarabia și (grație d-lui prof. Dr. Dim. Cioloca) Banatul răspundeau deci destul de viu apelului nostru. Cel mai departe de noi stăruie a rămânea Ardealul. Partea covârșitoare a jertfelor (suma de 62.395 lei din suma integrală de 94.225 lei) a îmbrățișat-o Bucovina noastră, — ba chiar numai „particularii“ din Bucovina (cu suma de 22.495 lei) au realizat o mai mare danie decât întregul Vechiu Regat cu „instituiuni“ și cu „particulari“ la un loc (cari au înfăptuit numai 22.200 lei). Cartea istroromânească e deci, nu numai sub raport moral, cu adevărat un dar pe care mica Bucovină îl închină celui mai mic și mai vitreg sortit fragment de neam românesc.

Și ca s'o mărturisim acum: între atâtea refuzuri incasate cu prilejul cererilor noastre de ajutor (refuzuri venite dela simandicoase firme de miniștri, mitropoliți, mari bănci oficiale), — daruri ca cele venite dela sârmanul nostru frate istroromân Ioje Cârțulici, sau ca anonima listă de subscripție a Moldovenilor de peste Nistru, ori ca neuitarea prietenilor noștri din Danemarca (Kristian Sandfeld și Hedvig Olsen) au fost pentru noi nu numai daruri hănești, ci scumpe daruri ale sufletului! . . .

Leca Morariu

De ale Administrației

Revista „Făț-frumos“ a mai primit următoarele daruri: 3.000 lei dela *Consiliul Eparhial ort. or.* din Cernăuți (în afară de acest dar Înalțul Consiliu Eparhial a mai binevoit a semna zece abonamente la revista noastră); câte 200 lei dela d-l *Dr. Corneliu Gheorghian*, Președ. Curții de Apel Cernăuți și d-l *Ștefan Pavelescu* profesor Suceava; câte 100 lei dela d-l *Dr. Christea Geagea*, prof. univ. Cernăuți și *N. N. Răutu*, profesor Botoșani. — Mulțumiri cordiale!

*

Ne facem apoi (cum făgăduiam) datoria de a da în vileag numele acelor recalcitranți restanțieri ai noștri cari de aci înainte vor avea cinstea de a răspunde avocatului nostru p. plățile neachitate, adică: d-l *Andrișan Ion*, Cernăuți, p. 150 lei (abon. p. 1927); d-l *Andronic Vasile*, Corlata, p. 300 lei (pe 1927 și 1928); d-ra *Arbore Maria*, Rădăuți, p. 300 lei (pe 1927 și 1928); d-l *Aurariu Maxim*, Vatra Dornei (p. 1928). etc. — Lista aceasta va continua fără nici un fel de considerație pentru ighemoniconul celor ce refuză să-și facă datoria față de jertfa noastră!

Societatea Meseriașilor, Comercianților și Industriașilor români din Cernăuți

recomandă Onor. Public românesc următoarele firme românești :

Cofetăria și Bomboneria Dumitru Diacon

Cernăuți, str. General Zadik 15
— în Muzeul Industrial —

primește comenzi de Sf. Sărbători, nunți,
pefreceri, etc., cu prețuri foarte ieftine.
1 kg dulceață de orice fel numai 70 lei.

Vizitați !

Vizitați !

Chioșcul la „Grădina Publică“ Ștefan Buliga

Cernăuți, str. Ștefan-cel-Mare
vis-à-vis de cazarma Ștefan cel Mare
Bombonerie, ciocolate, fructe de lux,
sifon, etc.

Cumpărați la

Farmacia „Sf. Ion Botezătorul“ I. Constantinescu-Frunză

Cernăuți, str. C.Brâncoveanu 13

Este aprovizionată cu toate medica-
mentele și specialitățile farmaceutice,
parfumuri, etc.

Pantofăria și Cismăria modernă Grigore Mânzărariu

Cernăuți, strada Mărășești 21

execută orice fel de încălțăminte cu
prețuri modeste.

Atelier special de reparațiuni.

Magazin și atelier de încălță- minte, Cismăria Anglo-Franceză Gheorghe Voloșciuc

Cernăuți, str. C. Brâncoveanu 1

Clădirea Primăriei, vis-à-vis de Casa
de Economie

execută orice fel de încălțăminte pen-
tru: ofițeri, domni, doamne și copii.

Atelier special pentru reparațiuni.

— Prețuri convenabile. —

Primul atelier de încălțăminte Iordache Teodorovici

Cernăuți, str. Ștefan-cel-Mare 1
Absolvent

al școalei superioare din Viena
execută orice lucrare în branșa cismă-
riei cu prețuri foarte ieftine.

Croitoria bărbătească „Unirea“ Marin Neacșu

Cernăuți, str. Ștefan-cel-Mare 5

Execută orice fel de comenzi după
ultima modă cu ștofa proprie cât și a
clientului.

— Prețuri convenabile —

Magazinul de încălțăminte mili- tare și civile „La Ardeleanu“ Petre Vaideși

Cernăuți, str. Ștefan-cel-Mare 5

execută orice fel de încălțăminte ca :
cisme, ghete, etc.

— Mare atelier de reparațiuni. —

Croitoria civilă și militară Sandu Gheorghe

Cernăuți, str. Ștefan-cel-Mare 2

execută uniforme militare, școlare, pen-
tru C.F.R. și costume civile după ul-
timul jurnal cu prețuri modeste.

Prima lăcătușerie românească Mihai Porfirean

Cernăuți, str. Banatului 10

Lăcătușerie de construcțiuni de artă.

Execută paturi de fier

:: pentru instituții. ::

Mare atelier pentru orice fel de repa-
rațiuni ca : mașini, casse de bani etc.

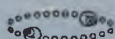
— Prețuri convenabile. —

B A N C A

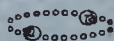
Meseriașul Român

SOCIETATE ANONIMĂ

Cernăuți, strada Iancu Flondor 16

Face orice operațiuni de bancă,
având până în prezent legături
cu întreg ținutul Bucovinei pre-
cum și cu toate ținuturile din
:: cuprinsul României Mari. ::

Primește depuneri spre fructificare pe car-
nete și în cont curent oferind procentul
cel mai favorabil precum și condițiunile
de retragere cele mai avantajoase cu ter-
men și fără termen.

Banca Regională

din Cernăuți

Face orice operațiuni de bancă.

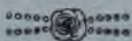
Finanțează întreprinderi comerciale.

Primește depuneri pe cărticele și în cont curent.

:: Acordă avansuri pe mărfuri. ::

Face orice operațiuni de devize și valute, efectuând plăți în țară și în străinătate.

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE
ȘI EDITURA

,Glasul Bucovinei'

CERNĂUȚI

:: No. 33, STRADA IANCU FLONDOR No. 33. ::

Execută prompt orice lucrări ce cad
în această branșă.

LEGĂTORIE DE CĂRȚI PROPRIE

execută tot felul de lucrări în această
branșă, poleit (aurit), etc. etc.

EDITURĂ PROPRIE

asortată cu diferite cărți.

Depozit de registre și imprimare de
tot felul, întocmite după modelele și
instrucțiunile cele mai noi, pentru
toate autoritățile civile și militare, pre-
cum și pentru particulari.

:: Revânzătorii primesc rabat. ::

CEA MAI PERFECTĂ EXECUȚIE
===== TEHNICĂ =====

TELEFON No. 286.

TELEFON No. 286.

Apare tot la două luni

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :
SUCEAVA, Spital

ABONAMENTUL (achitat numai anticipativ)

În Țară 200 lei pe an

În Străinătate : 800 lei pe an

Colaboratorii plătesc*) numai 100 lei pe an

CUPRINSUL :

Al. Gir.	Oropsirea Bucovinei
G. Voevidca	Bar (versuri)
M. Teliman	Tartuferii bucovinene
V. Tempeanu	Cântec popular german (versuri)
Leca Morariu	Pentru folclorul istroromân
A. Karnet	Cântec popular din Sânt=Ilie (Suceava)
Al. Hurmuzachi . . .	Scrisoare inedită (1870)
G. Voevidca	Epigrame (versuri)
Leca Morariu	Fratele cea șegavu (în dialect istroromân)
* * *	A apărut Cartea istroromână
V. M.	Fratelanță italiano=română
* * *	Un bust lui C. Porumbescu
A. Karnet	Cântec popular din Sânt=Ilie (Suceava)
L. M.	Ce ne scriu frații noștri din Istria
Maur	Anarhia din Nordul Bucovinei
* * *	De l I. Dobos=Boca p. Cartea istrorom.
Leca Morariu	Enescu
Dr. I. Gherghel . . .	Scrisoare
Leca Morariu	Drumuri cirebire
N. N. Răutu și Leca Morariu	Recenzii
Gh. Bogdan=Duică și Leca Morariu	Multe și mărunte . . .
* * *	Pentru Libru lu Rumeri din Istrie
Moș Irimie și Leca Morariu	Cronică
* * *	De=ale Administrației

*) Le atragem însă atenția că mai sânt și reviste cari își plătesc colaboratorii !

A apărut :

LECA MORARIU

LU FRĂȚI NOȘTRI

Libru lu Rumeri din Istrie

Cartea Românilor din Istria

Il libro degli Rumeni Istriani

cu 78 clișee și cu harta teritoriului istroromân

Susn'evița — Jeian 1928

EDITURA REVISTEI „FĂȚ-FRUMOS”
SUCEAVA

Prețul 180 lei

12768. — Tiparul „Glasul Bucovinei”, Cernăuți

Prețul acestui număr 35 lei